

МОЯТ ПЪТ В УЧЕНЕТО

ЕВРОПЕЙСКИ ПЪТЕШЕСТВИЯ В СВЕТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Публикация на National Institute of Adult Continuing Education (NIACE)
и на UNESCO Institute for Education

NIACE
21 De Montfort Street
Leicester LE1 7GE
United Kingdom

Company registration no. 2603322
Charity registration no. 1002775

UNESCO Institute for Education
Feldbrunnenstraße 58
20148 Hamburg
Germany

Published 2005
© National Institute of Adult Continuing Education/UNESCO Institute for Education

Editor: Francisca Martinez
Sub-editors: Melissa Crane, Sian Pollock & Barry Norris
Contributing editors: Bettina Bochynek, Berit Mykland & Zvonka Pangerc Pahernik

Typesetting and cover design by Prestige Filmsetters
Printed in the UK by Newnorth Print Ltd

The UNESCO Institute for Education, Hamburg, is a legally independent entity. While the Institute's programmes are established along the lines laid down by the General Conference of UNESCO, the publications of the Institute are issued under its sole responsibility; UNESCO is not responsible for their contents.

The points of view, selection of facts, and opinions expressed are those of the authors and do not necessarily coincide with official positions of the UNESCO Institute for Education, Hamburg.

The designations employed and the presentation of the material in this publication do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of the UNESCO Secretariat concerning the legal status of any country or territory, or its authorities, or concerning the delimitations of the frontiers of any country or territory.

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	4
Белгия (Фламандска общност)	7
България	10
Кипър	14
Естония	16
Финландия	19
Унгария	22
Исландия	23
Литва	24
Холандия	27
Норвегия	29
Румъния	33
Словения	35
Швейцария	39
Великобритания	40
Международни дни на ученето в Европа и първи Международен форум за образование на възрастни	43
Партньори по проекта	48
За контакти	

Въведение

Насърчаването на възрастните да се включват в учебни дейности се цитира като общоприет принцип във всички международни доклади по въпросите на образователната политика. Надграждането на уменията, адаптирането към новите технологични промени и динамиката на пазара на труда, както и приносът към цялостното развитие на обществото са основните елементи в аргументацията на политиците, когато става дума за обучение през целия живот.

Доколкото тази обосновка обикновено предлага само измерими индикатори за оценяване резултатите от образованието, то това е само едната страна на монетата. Много по-всеобхватна картина на мотивацията и ползата от обучение в живота на възрастните може да се получи от това, което самите обучаващи се споделят. Разказите за промените и откриващите се перспективи в живота им в резултат на обучението предлагат впечатляваща гама от доказателства, която е много по-убедителна от резултатите, изчислявани или не в количествени показатели.

Впечатленията, получени от изслушване историите на обучаващите се, са същевременно много прагматични и полезни, тъй като те биха могли да помогнат за изработване модел на политика и предоставянето на качествено обучение, базирано на нуждите и стремежите на учащите се. От друга страна, изслушването на възрастните учащи се и превръщането им в партньори в преговорите за образователната политика и повишаване качеството на предлаганите възможности за обучение е задължителен елемент по пътя към активно гражданство и демократична култура.

Седмичите/дните на образование за възрастни и фестивалите за образование по целия свят дълго време не успяваха да поставят учащите се в централна позиция и да създадат място, където те да могат да изразят собствените си позиции - както и да бъдат чути от преподавателите и политиците. Във връзка с това Европейската комисия прие да подпомогне интернационалния проект „Международни дни на образованието в Европа“ и с това направи възможно изготвянето на настоящата публикация като един от основните компоненти на проекта. Докато историите на обучаващите се са вече документирани в някои от държавите, то настоящата публикация е първата международна документация, включваща изказванията на учащи се от 14 различни държави.

За нас от Института по образование на ЮНЕСКО е голямо удоволствие да видим тази богата колекция - публикувана и предоставена за ползване на хората, които разработват политиката, на тези, които оформят учебните програми, на преподавателите и на други учащи се като ефективен инструмент за лобиране в голям брой държави в Европа - а да се надяваме и извън нея.

Бетина Бохинек

*Координатор на проекта „Международни дни на образованието в Европа“
Институт по образование на ЮНЕСКО*

Историите на учащите се за обстоятелствата, които са ги изключвали и включвали обратно в образователни дейности, винаги са представлявали силно и вдъхновяващо четиво. Ползата от формалното образование понякога остава някъде в младежките години. Слава богу, съществува образованието за възрастни и шансът за ново начало.

За много възрастни връщането към ученето все още може да изглежда като бягане с препятствия. Достъпът до образование, търсенето на възможности за финансиране, функционирането на образователната система могат да накарат човек да се почувства не съвсем в свои води. Тези, които упорстват и успяват в живота въпреки пропуснатите си до този момент шансове, заслужават нашето признание и уважение. Но не е нужно нещата да бъдат толкова трудни. Осигуряващите образование на възрастни, както и обучаващите в тази сфера носят отговорността за привличане на нови учащи се и за изслушването на това, което те имат да споделят с останалите за живота и стремежите си.

Историите, събрани тук, могат да ни научат на много неща. Съдържанието и държавите могат да са различни. Разказаното покрива различни територии, пресича граници. Като нишка през него обаче преминава една и съща страст - за познание, за по-добър живот, за личностно развитие. За мене бе удоволствие да ги прочета и привилегия да ги представя.

Джейн Томпсън
Изследовател
NIACE

БЕЛГИЯ (Фландрия)

*Mijn spelen is leren, mijn leren is spelen;
't Is wijsheid, 't zijn deugden, naar welken ik haak.*

*Игрите са учене за мен, ученето е игра за мен
Мъдрост и добродетели са нещата, за които копнея*
(Naar Hieronymus van Alphen, 1746-1803)

Jan De Vry

Всичко започна, когато Сабена (белгийска авиокомпания - бел. прев.) банкрутира през 2001 година. Аз трябваше да се пенсионирам, тъй като по това време навършвах 53 години. Тогава имах и все още имам две страсти - да пътувам и изобретявам разни неща. Аз обаче бях пътувал достатъчно по времето, когато работех като стюард на международни полети. Исках да правя нещо съвсем различно. Независимо, че имах компютър от известно време насам, аз го ползвах единствено като пишеща машина, основно за писмена кореспонденция, за изпращане на електронни писма и за търсене на разни неща в интернет. Никога не бях използвал компютъра си по предназначение, поради особеното работно време, на което бях в Сабена. Но след 2001 година имах достатъчно време и поради това реших да започна първия си курс - работа с компютър за начинаещи. Благодарение на този курс започнах да научавам най-различни неща, които човек може да върши с компютър и с времето се запалих все повече и повече и поради това реших да използвам изобретателността си с помощта на тази техника. Рисуването с молив и четка никога не е била една от силните ми страни, но благодарение на компютърните програми пред мен се отвори един нов свят. В детството си бях посредствен ученик, никога не се бях увлякъл сериозно по каквото и да е, но винаги съм бил наясно със значимостта на дипломите, затова правех всичко, което беше необходимо, за да подсигурия моите 50% без много усилия. След първия си компютърен курс като възрастен аз скоро се записах за 2-ри и 3-ти, а после и на още два. Ходех на курс три пъти седмично, а исках дори повече. След това в продължение на една година не правех нищо, защото исках да имам малко време и за пътуване и не желаех да бъда задържан от учебни задължения. Следващия месец обаче започвам нов курс, с продължителност пет месеца. Хубавото на образованието за възрастни е, че човек избира курса, към който проявява най-голям интерес и го посещава тогава, когато му е удобно. Човек се обуча-

ва сред хора от всички възрасти, от различни култури и с различни интереси. Всички са там, защото желаят да бъдат там. Хората са мотивирани, защото атмосферата е отпускаща.

Сега компютърните рисунки, корекциите на снимки и изработването на анимационни филми се превърна в най-голямото ми хоби. Благодарение на различните програми сега мога да се наслаждавам на моята креативност в 100% от времето, което беше невъзможно за мен, когато нямах времето или уменията. В момента работя върху голям проект. Родителите ни са оставили голям архив от 9-мм, 8-мм, и супер 8-мм целулоидни негативи, които имам желание да дигитализирам и обрaboтa. По времето, когато започнах да използвам компютър за първи път, този проект беше целта, която винаги имах наум и сега след известно време мога да започна моя последен курс. Чрез него ще се науча да обрaboтaм видео-клипове, за да мога да осъществя проекта си. Отчасти това означава, че мога да продължа делото на баща ми, а също и да направя неща, които той не е могъл да направи, а аз умея, благодарение на компютъра и курсовете, които посещавах. Това ме кара да се чувствам невероятно добре. ■

Robert Poschet

ID: Роден в Антверпен на 18-ти август 1959

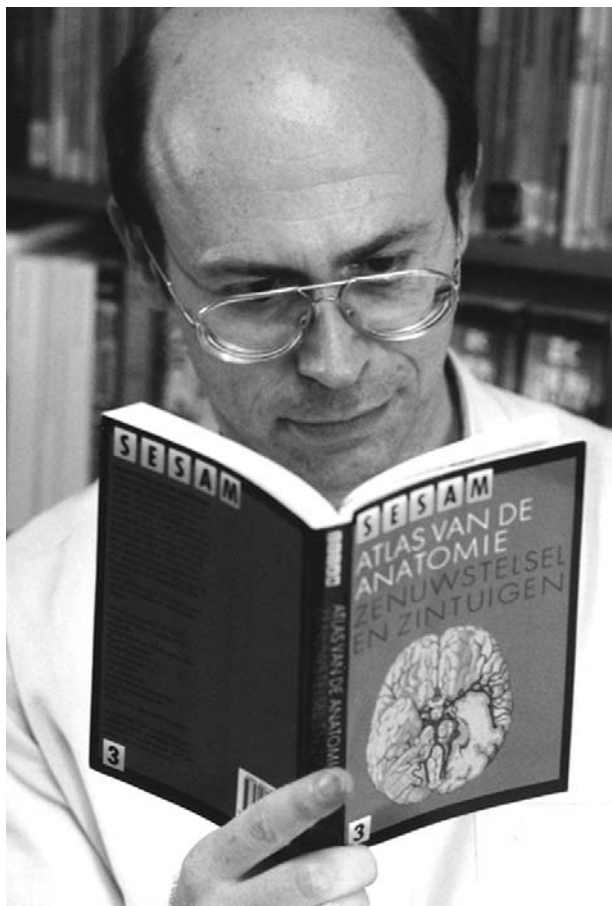
Моят опит в ученето води началото си от основното училище, където имах късмета да ми преподават няколко много ентузиазирани преподаватели, които имаха амбицията да ни научат на много повече неща от предвиденото в учебната програма. Особено добре си спомням един човек в един от последните класове в основното училище - Хуго Дървин, който беше много добър в разказите си за природата и откритията, които са променили света, и илюстрираше уроците си с най-различни тестове. След като разбрах, че има и много други такива хора, скоро започнах да чета книги за тях, основно биографии на големи учени, четях за техните разочарования и успехи. Както при уеб-страниците, в книгите също има много препратки към друга използвана литература. По този начин аз осъществих първите си контакти с археологията, митологията и палеонтологията. Тези дисциплини занимаваха съзнанието ми в продължение на години, а и сега винаги ми дават неземното удоволствие да се връщам обратно към часовете, които прекарвах със заревен нос в книги от този тип.

По време на средното си образование започнах да ненавиждам ученето, тъй като имаше твърде много предмети, които ме отегчаваха и имах чувството, че не схващам много, много. Когато бях на 15 години, реших да напусна училище, за да започна да работя. Разбира се - за огромно съжаление на моите родители и учители.

Тъй като няхах професия, трябваше да ходя на вечерно училище, което ми беше по-удобно от дневното. Получих квалификация като автомобилен механик, но това всъщност беше просто преминаване по утъпканата пътека, тъй като продължавах да чета и да трупам информация за най-различни области, от които се интересувах. Като цяло, не смятам, че щях да се изуча кой знае колко или поне не и в рамките на формалното обучение, тъй като компанията, в която работех, просъществува до 1990 г. Тогава изчезна още една част от тежкоиндустриалния сектор и аз останах без работа. Бях ра-

ботил като автомеханик, бях натрупал необходимия опит през годините, но винаги бях работил с големи машини, поради което имах съвсем малък опит с леки коли и не можех да си намеря работа.

Тогава реших, че ми е необходима преквалификация и започнах да се оглеждам за подходящи възможности. VDAB (Фламандската Служба за заетост и професионално обучение) предлагаше обучение за секретарска професия. Записах се и завърших обучението с успех. Хората, наблюдаващи обучаващите се, забелязаха, че се справям доста добре с компютрите и ми дадоха възможност да посещавам курсове за компютърен техник.

В резултат на това аз най-накрая успях да си намеря работа в административен отдел, тъй като знаех повече за компютрите отколкото среднестатистическия потребител. Също така започнах курс по психология в Свободния университет. Избрах психологията поради две причини. Направих го, за да науча повече за самия себе си и освен това поради моя силен интерес към биологическата част на психологията. След известно време интересите ми се насочиха повече в биологичен аспект, но трябваше да се занимавам и с останалите предмети, които бяха задължителни. Още веднъж бях изправен пред дилема, подобна на онази в средното ми образование, но с времето бях помъдрял и натрупал търпение.

Също така пред мене беше открит шанса за стаж в неврологична клиника, където трябваше да се съставя доклад за всеки отделен пациент, на база на най-различни психо-неврологични тестове и наблюдения. Срещнах много ентузиазирани хора там - невролози, психолози, професионални терапевти и сестри - хора, които бяха наистина отдадени на своите пациенти и които се опитваха да облекчат техните страдания, доколкото бе възможно. Има обаче нещо нередно в подхода към пациентите. Набляга се основно на стратегиите за лекуване, но е жалко, че се използват твърде малко от предлаганите за момента възможности по отношение рехабилитацията на хора с мозъчни увреждания. Много от проучванията са посветени на лекарства и подобни неща, но не (или съвсем малко) - на рехабилитация, което е жалко.

В момента се намирам в последната си фаза на обучение, след което, може би ще мога да се заема с нещо в сферата на биологията. Особено много се интересувам от микробиологията. В последните месеци - преди да продължа с основното си обучение - самостоятелно се занимавам повече с биология, главно тъй като се надявам да кажа нещо значимо по този въпрос в моята дипломна работа. Лично аз смятам, че работодателите не осигуряват достатъчно подкрепа на хората, които изпитват затруднения в предлаганото им обучение. Те

предпочитат да поканят външни хора, вместо да предложат на служителите на компанията да се възползват от възможностите за повишение. Освен това има още много какво да се направи с цел повече хора да бъдат осведомявани и насърчавани да се образуват допълнително, тъй като за да поемеш отговорност за това, което правиш, трябва да бъдеш лично мотивиран, а избираният от работодателите подход в момента има по-скоро обезкуражаващ ефект. ■

Човек се учи докато е жив

(Българска поговорка)

Божана Иванова Филипова

Почти не помя времето, когато ходих на училище. Бяхо още много малка и всяка сутрин плачех, не исках да ставам рано. После започна да ми харесва, защото в училище имаше и други деца и си играехме. Не слушах много учителката, защото не разбирах думите, които казваше. В къщи си говорихме на турски и знаех много малко български думи. Още помня деня, в който както винаги, станах сутринта и започнах да си събирам тетрадките. Тогава баща ми каза, че днес няма да ходя на училище. Не го попитах защо, мислих, че е празничен ден. Но на следващия ден той отново ми каза да не ходя. Така престанах да си приготвям чантата.

На нашата улица повечето деца ходеха на училище. Един ден, когато изпратих приятелката ми до училищния двор ми стана тъжно, че не мога да отида с нея. Върнах се в къщи и попитах баща ми защо аз не ходя на училище, а другите деца ходят. Той ми каза, че парите не стигали, нямало за тетрадки, нямало за дрехи, а и на момичетата работата им била да си стоят в къщи и да помагат на майките в домакинството - чистене, готвене, пране, а не да се учат да четат. Плаках цяла нощ. Плаках и в следващите няколко дни. Молих майка ми да каже на татко да ме пусне отново на училище. Другите деца вече можеха да броят и да умножават големи числа. Завърших втори клас, но спомените ми от училището са малко. Трудно ми е да чета, трудно ми е да пиша.

Днес имам добър съпруг, 2 деца. В семейството си намерих щастие, но парите пак никога не стигат. Където и да потърся работа, всички питат какво съм учила. Срам ме е, че едвам пиша името си. Когато разбрах от обяви в квартала, че ще стартират курсове за ограмотяване си казах, че може би ще имам шанс да се науча да пиша правилно името си, да чета, макар и бавно приказки на дъщеря си. Споделих какво съм решила първо с приятелките ми. Те започнаха да ми се смеят и да ме убеждават, че няма нужда, нали вече съм женена, имам деца. Кой ще ми гледа работата? А кой ще се грижи за мъжа и децата ми? Тяхната позиция ме настрои още повече да опитам. Два дни не смеех да кажа на мъжа ми, накрая събрах кураж и му казах, че искам да мога да се науча да чета и да пиша. Казах му за обявите, които видях, за необходимите документи и че това няма да попречи на задълженията ми в семейството. Макар да прие с недоверие новината, съпругът ми не възрази да се запиша.

Радостта ми бе голяма, когато разбрах, че съм одобрена и още с първата група започвам да се уча да чета и смятам. Първият ден се вълнувах почти толкова, колкото и когато бях малко момиче и за първи път прекрачих прага на училищния двор. Когато видях усмихнатата ни учителка, целият страх от тетрадката и химикала се изпари. Така започнах отново да сричам. Вечер чаках децата да заспят и отворях тетрадките да приготвям домашните си. Дълго време моите близки ми се подиграваха, подхвърляха закачки и питаха за бележника ми. Но това не ме демотивира. Работата в групата бе първото важно решение, което взех за собственото си развитие. Досега ме бе страх, няхах самочувствието че мога.

Днес вече мога да чета и да пиша. Съжалявам за толкова много пропуснати в училище неща. Съжалявам, че нямам образование. Днес вече знам, че училището е важно, а образованието много необходимо, за да може да се живее нормален живот. Когато децата ми тръгнат на училище ще мога да им помагам за домашните, ще следя какво са научили, а защо не и да науча и аз нещичко от тях.

Днес мога да чета и да пиша и имам работа. Не е кой знае каква, но е все пак някъква работа. Помагам в павилиончето на брат ми и когато те ходят да зареждат, аз продавам. Сметките вече не ме плашат - нали мога да смятам.

Освен че се научих да чета и пиша, се научих и да взимам решения. Догодина ще се запиша на курс по шев и кройка. Надявам се това да ми помогне още повече и да мога да имам повече доходи. ■

Иван Карагьозов

Казвам се Иван, но всички ме наричат Сънчо. От малък имам страшно много приятели и времето никога не ми стигаше за уроците. А баща ми много държеше да ходя на училище. Всеки ден ме питаше дали са ме изпитали.

Когато станах 6-ти клас, повечето ми приятели бяха с 2-3 години по-големи от мен. Непрекъснато бягаха от часовете и ми се смееха, че мен ме е страх. Така един ден и аз за първи път избягах от клас. Беше много забавно. Всеки ден родителите ми даваха пари за училище, аз се обличах, взимах си чантата и тръгвах. Но вместо в училище с приятелите ми ходихме в центъра на града, на кино, на гости на други приятели. Така половин година лъгах баща си. Един ден той срещнал моята учителка и когато я поздравил, тя го попитала защо не идвам вече в час. Баща ми беше много ядосан. Но не ме наби. Скара ми се и ми каза, че сега си мисля, че съм го надхитрил, но всъщност аз съм този, който рано или късно ще остане излъгания и че не разбирам каква вреда си нанасям.

Тогавя не разбрах думите на баща ми. Радвах се, че ми се размина без бой и бях доволен, че успях да го залъжа с празни обещания. След това отново не ходих на училище. Така останах със седми клас. Така и не разбрах колко е важно поне още една година да поуча и да завърша основно образование.

Изкарах казармата, уволних се, ожених се и проблемите започнаха. Аз съм много общително момче и бързо се сприятелявам. Хората ме харесват, но така и не можах да си намеря работа. На няколко пъти ми обещаха да започна в различни фирми, но когато нещата опираха до диплома, никой не се реши да ме вземе на работа. Започнаха и споровете в семейството. Детето пораста с всеки изминал ден, жена ми все повече започна да ме упреква. Тогавя си припомних думите на баща ми и разбрах, че е бил прав. Аз бях излъганият. Надхитрял съм самия себе си.

Когато разбрах за програмата на КГО „Столипиново“ за довършване на образованието и за разкриване на училище „Втори шанс“ нито за миг не се поколебах да кандидатствам. Отговорях на всички изисквания и най-вече бях много силно мотивиран. Одобрива ме и така отново седнах на учебната маса. Чудих се защо преди не ходех на училище, когато от мен не се изискваше нищо друго? Но все пак бях благодарен, че имах възможността да си доуча.

Не усетих как мина тази една година. Учителите всеки ден полагаха огромно търпение с нас - учениците. Помагаха ни много и в индивидуалната подготовка. Много пъти оставах по-дълго от предвидените в програмата часове. Когато дойде време за първия изпит, умирах от страх. Знаех си че няма да се справя, ръцете ми трепереха. После разбрах, че моята оценка е най-висока и

това ме окуражи. Взех си всички изпити успешно и получих диплома за основно образование. Тръгнах веднага да търся работа, но... отново срещнах трудности. Оказа се, че критериите на работодателите са много по-високи. Така продължих обучението си за средно образование в Училище „Втори шанс“. Вече съм в 11 клас. Всичките ми „съученици“ ми се смеят, че винаги сядам на първият чин, винаги записвам всичко и винаги задавам много въпроси. Аз знам, че мога да завърша и имам амбицията да наваксам пропуснатото. Благодарение на стипендията, която получавам, за времето на моето обучение мога да си купувам допълнително книги. Първоначално купувах храна за сина ми, но много скоро разбрах, че ако успея да завърша с достатъчно добри знания ще мога да му купувам много повече неща. Така всеки път когато получаваме стипендии, започнах да си купувам по една книга. Наскоро си купих и справочник за Университета в Пловдив.

Макар и късно, разбрах че образованието е много важно, за да бъдеш приет сред хората. То улеснява общуването, комуникацията. Освен уроците получих и много социални умения. Сега съм по-уверен, имам по-голяма самочувствие. Намерих си и работа, но вече знам, че амбициите ми са по-големи. Искам догодина, когато завърша и получа дипломата си, да продължа образованието си във висше учебно заведение. Искам да дам пример на моя син, който скоро също ще бъде в първи клас а и да докажа на себе си, че загубеното време може да бъде наваксано.

Не знам какво щях да съм днес, ако нямаш тази възможност да получа образование. Мисля, че училищата Втори шанс имат голямо бъдеще, особено сред малцинствените общности. ■

Ана Георгиева Йорганова

Израстнах в ромската махала на малак град - Перушица. Родителите ми са много мили и добри хора, но понеже времената бяха много трудни, парите никога не стигаха, наложи се рано да прекъсна образованието си. Ако въобще мога да кажа, че съм получила образование.

Завърших първи клас и родителите ми решиха, че трябва да се включа в помощ на домакинството, а и разходите за трима ученика бяха непосилни. Аз съм най-малкото дете. Имам двама по-големи братя, които имаха възможността да учат до 8-ми клас.

Когато бях малка, не си давах сметка, че това, че не мога да чета и пиша като хората, ме осакатява, че един ден ще представлява голяма трудност. Харесваше ми да помагам на родителите ми, харесваше ми да не ходя на училище.

За първи път разбрах колко е нужно образованието, когато вече имах 2 деца и дори и да кандидатствах за длъжност чистачка, никой не ме искаше на работа. Тогава реших, че моите деца няма да повтарят моите грешки. Когато голямата ми дъщеря тръгна на училище, аз всеки ден проверявах домашните и, но истината е, че само гледах тетрадката, без да разбирам много от нещата, написани в нея. Срамувах се да кажа, че не разбирам и винаги кимах одобрително с глава. Беше ми много тежко, че не мога да помогна на детето си за домашните, че не съм добър родител и че като проверявам домашните и привидно, и правя лоша услуга.

Съпругът ми е със средно образование, работи и вече-

рите е уморен. Грижете за домашните, уроците, книгите са в повечето случаи мое задължение.

Когато разбрах от съседка, че ще започне курс за огромотяване, споделих със съпруга ми и още на другия ден се записах. Три месеца учих старателно, пишех си домашните и усетих как все повече започнах да разбирам написаното в учебниците на дъщеря ми. Започнах да откривам грешки в нейните тетрадки и бях истински горда майка, че този път вече имах смелостта да ги коригирам, да и показвам кое как трябва да бъде написано.

Освен уроците, училище „Втори шанс“ ми даде възможност да премина през курсове по шев и кройка, да науча как да се представям, как да пиша молба за работа, как да си подготвям автобиография.

Работа не можах да си намеря. Въпреки че вече мога да чета, това не е достатъчно. Но много ми помогнаха придобитите умения по шев и кройка. Успях да си закупя една стара шевна машина и започнах да шия. Първоначално правих поправка на дрехи, а когато придобих повече опит и кураж, започнах и да шия поли, панталони. Срещнах ли трудност в някой от моделите, търсих помощ от учителката ни от курса. Г-жа Кокова винаги ми е помагала даже и след като програмата ни за обучение приключи.

Благодарна съм на училище „Втори шанс“ най-вече за това, че ми вдъхна самочувствие. Сега с основание мога да правя забележки на децата си, когато се отнасят несериозно към уроците. Благодарна съм, че макар и скромно, вече и аз имам принос в доходите на семейството. ■

Асан Енвер Мехмег

Като момче бях доста буен и своенравен. Да ходя на училище бе мъка за мен и доста често бягах от часовете. Родителите ми не ми се караха. Понякога баща ми измрънкваше някоя заплаха, но това, че не ходя редовно на училище не ги тревожише.

Макар и трудно, с много отсъствия, успях да завърша 8 клас. Не споменах, че искам да уча, а и никой не ме подкани, никой в семейството не ме попита „А сега какъде“. Бях завършил и според традициите на квартала ми направиха абитуриентска вечер - в нашата общност да завършиш основно образование е равно на победа и всички, особено момичетата празнуват този ден както абитуриентите.

Животът се заниза, ожених се, влязох в казарма, дойдох и децата. Работлив съм и макар и трудно започнах работа в една частна фирма като общ работник. Тогава научих, че започва програма на училища «Втори шанс». Поинтересувах се малко повече и реших, че вече си имам работа, може и без образование да мина. Но нещо продължи да ме гризе отвътре. Децата са още малки, постоянна работа трудно се намира. Ходих умислен и не смеех да взема решение, защото това щеше да поп-

речи и на работата ми. Един ден споделих с шефа ми и съвсем неочаквано за мен той ме поощри. Каза ми, че обектите на фирмата се разрастват. Ако повиша образованието си, може да ме повиши, да ме изпрати на курсове за охранител и да получавам по-добра заплата.

Това ме стимулира. Кандидатствах и бях приет. Тук сякът животът ми се промени на 180 градуса. В началото ми бе много трудно. След работа ходех на лекции, а умората от деня си казваше думата. Тредно се концентрирах, а и не всичко от преподаваната материя разбирах. Постепенно обаче посвикнах. Свикнах с уроците, свикнах със съкурсниците си. Голямата изненада дойде малко след това, когато от фирмата ме преназначиха и от общ работник започнах работа като охранител. Това бе такъв стимул за мен. По време на сесия понякога чета по цели нощи. Но сега вече знам, че ще издържа, понеже имам нова, по-голяма амбиция. Добър служител съм, постигам с лекота успехи в работата. Догодина, когато взема дипломата си за средно образование, ще кандидатствам за шеф на охраната. Имам амбиции и за разлика от времето когато бях млад и безгрижен, няма ден, в който да съм пропуснал занятия или да съм закъснял. За мен ангажиментът към образованието е ангажимент към бъдещето на семейството ми. Когато синовете ми пораснат ще бъда много взискателен и строг по отношение на училището. А и времената са такива, че успяват само тези, които имат нужния ценз. ■

Златка Керязова

Никога не съм си представяла, че точно когато си мислех, че нищо повече няма какво да очаквам - имам семейство, деца, родители, точно тогава живота ми се промени коренно. Имах възможността и късмета по програма за заетост да попадна на работа като чистачка в службата по заетостта - филиала в квартал Столипиново в Пловдив.

Никога не съм имала амбиции да продължа да уча. Завърших осми клас и това бе невероятен успех за мен. Не съм си мислила да продължа да уча. Исках да създам семейство, да имам деца.

Срокът по договора ми изтичаше, когато един ден началничката на филиала ме повика на разговор. Притесних се много. Никога не съм комуникирала толкова официално. Макар всички да ме приемаха добре, усещах, че сега разговорът ни ще бъде различен.

Г-жа Ковачева ми каза за това, че в квартала стартира училище Втори шанс. Попита ме имам ли желание да уча и че според стратегията на Бюрото по труда ръководството и екипът имат желание да привлекат на работа в екипа хора от общността. Не знаех какво означава всичко това. Дори не можех да мисля, но щом началничката каза че е хубаво да уча, не се поколебах и дадох утвърдителен отговор. Беше ме страх, а и желание няхах. Когато учебните занятия започнаха, всичко се промени. Освен уроците имах възможност да науча много други неща - как да се държа с началниците си, как да общувам с колегите и много други. Всеки ден се срещам с повече хора, започнах да разбирам, че жената има много по-големи възможности от това да бъде майка и добра съпруга.

Предстои ми още една година и ще получа диплома за средно образование. С нея получавам и възможността да имам престижна работа, да работя за хората от моята общност, да съм моста между тях и институциите. Образованието ми отвори много непознати за мен врати. Макар и само чистачка, колегите ми ме уважават, но сега усещам че има много повече теми, по които да можем да си говорим.

Сега не се чувствам неловко когато говорим за география, за история. Дори често ги разсмивам, когато сричам уроците си по руски език.

Времето прекарано над уроците ме накара да се замисля, че с мъничко късмет и много воля човек може да учи през целия си живот. Ще се постарая да покажа това на децата си. ■

ПРЕВОДАЧ ЗА ИЗДАНИЕТО НА АНГЛ. ЕЗИК:

Пенка Пейковска

СНИМКИ:

ИЗ/DVV - Bulgaria

НАЦИОНАЛНА ИНСТИТУЦИЯ, ДОНОР НА ПИЛОТНА ПРОГРАМА УЧИЛИЩЕ ВТОРИ ШАНС", СТОЛИПИНОВО, ПЛОВДИВ:

DIVA - Ministry of the Flemish Community

НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТОР:

Kathleen Huet

Girasko ai didaskomenos

Живея и уча

(Сократ, древногръцки философ)

Demetra Christoforou

По-добре късно отколкото никога

Родена съм и съм израснала в Лондон, където получих чисто английско образование. През последните 18 години съм живяла в Кипър. Въпреки че езикът на родителите на майка ми е гръцки, аз можех да го говоря съвсем малко и изобщо не го владеех писмено.

След завършване на обучението ми, по време на ваканционно пътуване до Кипър, родината на родителите ми, се запознах и ожених за съпруга ми и решихме да заживеем там. Много скоро се превърнахме в много щастливо петчленно семейство. Родиха ни се две дъщери и момче, съпругът ми ръководеше дребен бизнес и живеехме в малко, но много приятно бунгало.

Въпреки че бях щастлива в ролята си на домакиня, имах затруднения с гръцкия език, тъй като не можех да го използвам правилно. Много хора ме мислеха за чужденка, заради слабия ми гръцки и аз съжалявах за това. Освен това ми беше изключително трудно да гледам телевизионни програми, основната част от които бяха с гръцки диалози.

Проблемът ми стана още по-сериозен, когато се опитвах да помагам на децата си в домашните им. Тогава взех решението да се науча да чета и пиша на гръцки, майчиния ми език. Мотивацията ми беше много силна, но не знаех към кого да се обърна.

Един ден, докато подреждах ученическата чанта на сина си, отрих брошура на Центрове за образование на възрастни. Открих, че там се предлагат курсове по гръцки за неграмотни възрастни. Възползвах се от възможността и веднага се записах на вечерни курсове.

Хората, посещаващи курса, бяха на най-различна въз-

раст - младежи и възрастни, идващи от различни райони, професионалисти, работници и домакини, но всички имаха обща цел: да се научат да четат и пишат на гръцки.

Курсовете се провеждаха веднъж седмично в основно училище близо до дома ми. Нашата учителка, г-жа Кристиана Джорджу, бе много приятелски настроена, проявяваше търпение към всеки, осигурявайки всекиму индивидуална подкрепа и окуражавайки всеки от нас да продължава с ученето.

Действително бе голяма чест за нас да имаме такъв приятен учител, който посвещаваше толкова голяма част от времето си да ни научи на майчиния ни език. В часовете ни учеха да четем и пишем, така че да се научим да комуникираме правилно, устно и писмено, улеснявайки с това живота си и намирайки нов смисъл в него.

Искрено Ви благодарим, г-жо Кристиана, за ценната помощ, която ни оказахте. Ние получихме толкова много от Вас и ви обещаваме, че ще продължаваме да полагаме усилия и следващата година, така че да подобрим гръцкия си и да започнем да го използваме по-правилно.

Образованието е най-важният инструмент на човешката сила. Човек без познания е като кораб без гребла, намиращ се в средата на океана или като оръжие с халостни патрони. Още веднъж - едно голямо благодаря! на нашата учителка и на центровете за образование на възрастни за възможностите, които ни предоставят за обогатяване на нашите познания. Винаги трябва да помним: „По-добре късно, отколкото никога“.

Това обръщение бе прочетено от г-жа Деметра Христофору по време на заключителната церемония за края на курса в Центъра за образование на възрастни в Лимасол, май, 2004 г. ■

Thasos Koutouloucas

Образованието - вдъхновение за нов живот

Тъй като бях най-възрастен в семейство с четири момчета и две момичета, аз трябваше да си намеря работа много рано, за да мога да помагам на родителите ми финансово. Затова избрах да стана декоратор, тъй като беше добре платена работа, макар и да не я харесвах много.

До 45-годишна възраст бях щастлив семеен човек, с прекрасна съпруга, три очарователни деца, живеех в хубава къща и ръководех собствен бизнес като декоратор.

През 1974 Турция нападна Кипър и окупира почти половината остров, включително и родния ми град Фамагуста. Последствията от това бяха, че трябваше да бягаме, оставяйки всичко зад нас. Трябваше и да се установим като бежанци на друго място, в Лимасол. Там съумях да започна живота си наново, устройх собствен бизнес, построих нова къща и гледах децата си.

На 57 години последва нов удар в живота ми. Загубих жена си. Ударът от случилото се беше много тежък. Животът ми стана непоносим, особено след работа, когато се прибирах в празна къща (а се прибирах у дома, тъй като си бях домошар).

Тогава, случайно, чух за Центровете за образование за възрастни и се записах в курс за дърворезба, нещо, което винаги съм се надявал, че ще мога да правя, но не съм имал шанса. Това изцяло промени живота ми. За начало устройх малка работилница, където прекар-

вах цялото си свободно време. Направих същото и в дома си, където прекарвах почти цялото си време, когато се прибирах след работа, както и всички уикенди.

В Центровете за образование на възрастни се запознах с други хора, които имаха същите интереси като моите. Много от тях идваха у дома и дискутирахме идеи или просто говорехме за дърворезбарство. Изведнъж работилницата ми се превърна в привлекателен център за всички хора, интересувани се от дърворезба.

Постепенно напълно се отказах от декораторството и се отдадох изцяло на дърворезбата и реставрирането на стари (антикварни) мебели. Това много ми харесваше, защото беше този тип работа, която винаги съм искал да върша, но за която никога не съм намирал време.

В момента съм на 75 години и все още практикувам дърворезба, но само за удоволствие. Направил съм много мебели за децата и внуците си. Хората все още идват къщи да ме питат за мнение или да ме молят за помощ, а понякога и просто, за да поговорим за дърворезба или за да проведем обикновен ежедневен разговор.

Моето участие в образованието за възрастни през последните 20 години - време на много труден период, когато загубих съпругата си, се оказа изключително решаващо в живота ми. То ми помогна да превъзмогна всички проблеми, свързани със самотата, с която трябваше да се сблъскам по това време. Също така ме накара да сменя работата си - от нещо, което по принуда вършех - към нещо, което ми харесва да върша. ■

ИНТЕРВЮ/РЕДАКЦИЯ, ПРЕВОД И СНИМКИ:

Socrates Kountouris

НАЦИОНАЛНА ИНСТИТУЦИЯ:

Cyprus Adult Education Association

НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТОР:

Klitos Simeonides

Ela oppimise tarvis ja opi elamise tarvis

Учи - за да живееш и живееш, за да учиш
(Естонска поговорка)

Marika Kreitsman

ID: *Марика Крайцман (44) е „Учащ на годината“ за област Ярва. Всяка област в Естония номинира свой кандидат за „Учащ на годината“ сред кандидати над 16-годишна възраст и след това предлага своята кандидатура за националната процедура по номинирането.*

Моята история започна преди осем години, когато аз и семейството ми се преместихме от Талин в Усисоо, Ярвамаа. Първото разочарование бе, че не можех да си намеря работа, независимо, че ходих в най-различни компании. Причините понякога бяха трагикомични. Тъй като бях работила като главен счетоводител в Талин, ми казваха, че не би било подходящо да ми предлагат по-ниска позиция, независимо че бях готова да приема каквато и да е работа. Съпругът ми също дойде да работи в Ярвамаа и това бяха двете най-тежки години в живота ми, в които се научих да издържам петчленното си семейство с една минимална работна заплата. Съпругът ми се върна да работи в Талин, а аз си намерих работа в Основно училище Пурди, като мениджър-икономист. Всичко изглеждаше като да се е върнало към нормалното, но училището бе затворено и аз отново се оказах безработна. В началото моите бивши колеги идваха да говорят за проблемите си при мен, а аз ги успокоявах, колкото можех, но когато те си намериха работа, а аз не успях, бях подложена на солидна доза стрес. Никои не го беше грижа за проблемите ми и аз напълнях с 15 килограма. Сега вече бях пълна и нещастна. Най-накрая си намерих работа в кварталния магазин, но можех да работя само година, поради здравословни проблеми. Отново бях безработна, стоях си у дома, самосъжалявайки се. Чудех се какво да направя. Не бях работила като счетоводител от години. Всички закони бяха нови, трябваше да започвам всичко отначало. Освен това там, където живеях, вече имаше достатъчно новозавършили счетоводители.

Още обмислях възможностите, когато синът ми ми каза да правя това, в което съм най-добра - да готвя. Започнах да правя запитвания относно курсове за готвачи. Всичко се нарежда, когато е взето правилното решение. Успях да се запиша в последния ден преди нача-

лото на курса. Учих в курса в Серевере в рамките на три месеца. Тук стигнах до идеята да започна свой собствен бизнес и да се опитам да получа начален капитал от Борда на трудовата борса. За да работя в кетъринга, ми беше необходима шофьорска книжка.

Така че започнах да ходя на шофьорски курсове, придобих необходимите умения и си взех книжката. Сега работя като едноличен търговец, предлагайки кетъринг услуги. А търсене има!

Участвам в по-кратки курсове всеки път, когато ми се удаде възможност. Там подобрявам готварските си умения, компилирам менюта и предлагам услуги. Доста бързо станах известна сред местните жители. Хората ми вярваха и като знак на това ме избраха за селски старейшина. Участвам в обученията, организирани от селската община и съвет. Станах организатор на светския живот и често трябваше да помагам със съвети на местните жители.

Радвам се, че имах куража да направя промени в живота си като възрастна, и че успях да осъществя мечтата си и имам добро семейство - съпругът ми и синовете ми помагат в общата работа, подкрепяме се един друг. Много е важно за едно семейство да бъде заедно и да действа заедно.

Обикновена история, каквато сигурно много хора могат да разкажат, но благодарение на обучението за възрастни сега имам приятна работа близо до дома си и множество контакти с интересни хора. ■

Urve Merendi

ID: Урве Меренди (61) бе избрана за „Учащ на годината“ на Естония за 2004 г.

Аз съм учащ №1 на 2004 година... Но не съм направила нищо по специално, нямам магистърска степен, не съм провеждала научни изследвания, а дори не съм и завършила университет. Някога посещавах Педагогическия университет в Талин, но прекъснах в средата на четвъртата година. Въпросът не беше в това, че не желаех да уча, но просто желанието ми да се махна и да се върна в моя роден град Хиумаа надделя. Едва много години по-късно, след няколко години като учител в основно училище и работа в детска градина, открих че е време да започна да уча отново - този път в Педагогическия семинар. Това не беше задължение, което ми е наложено отвън, а просто желание да опитам нещо различно, да докажа себе си и да почувствам вълнението от празнотата на стомаха ми, когато дойде време за изпити. И, разбира се, за да бъда с други хора, да комуникирам. Не си спомням да съм била много амбициозна през тези години. Просто беше забавно да бъдем заедно на улица Реегу и да учим по този начин. Толкова беше хубаво, че завърших с „червена диплома“ (почетна). Сега, когато поглеждам назад във времето, смея да кажа, че по време на моето

обучение винаги съм срещала хора, с които е приятно да бъдеш заедно. И, разбира се, преподавателите бяха тези, които правеха ученето интересно.

Времето си минаваше, настъпиха големи промени: все повече предприятия биваха закривани, хората ги уволняваха; и така докато един ден се озовах, седейки на скала край морето, поставена пред голяма въпросителна: в безизходица ли се намирам? Нямахме повече детски градини, където бих работила като мениджър, нямаше нужда от мен като учител, защото имаше достатъчно такива на площта на нашия 1000 км2 остров (с население 10 000 души). Беше ужасно трудно да си го помисля, а още повече да го кажа на глас - бях безработна. И напълно безполезна, толкова безполезна, че можех да остана на тази скала цял живот.

За хора като мен, изгубили почва под краката си, съществува институцията SA Tuugu in Niimnaa, която ти помага да си намериш сигурно място, където да поспреш за момент и да се огледаш около себе си. Екстензивен курс по туристически мениджмънт щеше да започне през октомври и да завърши през април. Бях силно мотивирана да участвам в този курс. Много важно беше още, че обучението бе подкрепяно от Борда на трудовата борса. Дисциплината беше нова и изцяло представляваше интерес за мен.

Накрая на курса направих бизнес-план относно туризма с велосипеди в Хиумаа и тъй като беше приет от оценяващата комисия, го предоставих на бизнес-консултанта Аивар Пере. Всъщност, той бе този, който го препоръча, направи му промоция, подкрепи го и го подкрепяше през цялото време. Аз имах начален капитал, регистрирах се като едноличен търговец, организирах туристически излети и обиколки и през първото лято започнах пешеходни и колоездачни обиколки.

За да се квалифицирам като екскурзовод, трябваше да отида на съответен курс и да държа изпит (нещо, което наистина беше трудно!). Тъй като немският ми език беше доста добър в училище, взех изпита на немски и се осмелих да се рекламирам като екскурзовод, говорещ чужди езици. Това веднага ми се отплати, тъй като мигновено с мен се свърза германският туроператор И&Т Райзен, с който заедно с Вилкингер Райзен, си партнирах няколко години.

Скоро ми стана ясно, че моите познания за природата бяха малко недостатъчни. Бях израстнала в провинцията, подскачайки покрай баща ми в гори и мочурища, но това не беше достатъчно за организатор на излети и екскурзии. За щастие, Техническото училище в Сууремоиса щеше да започне двугодишен курс по опазване на околната среда и това беше точно това, от което се нуждаех. В началото ме беше малко страх да подам молбата си. Бях живяла на този свят повече от половин век и сега отново да тръгна на училище... Когато запитах директора, дали мога да посещавам отново часове-

те в училище, той ми отговори, че когато опре до учене, става въпрос за желание, а не за възраст. Желанието го имах.

Но учението е като верижна реакция: веднъж като започнеш и няма спиране. Ако знаеш нещо, опитваш нови и нови задачи. Сега имам предложение да започна туристически обиколки за наблюдения на птици и тюлени. TRANSLATOR:

И знанията ще ми помогнат да подготвя поход из природата в Копу.

Наскоро завърших и курс по счетоводство и се каня да използвам наученото през зимата, когато нямаме туристи.

Аз съм „Учащ № 1“ на 2004 година. За мене това със сигурност е най-високата оценка за всичко, което постигнах. Благодаря на всички, които ми помагаша. Все още има неща обаче, които трябва да постигна. Поне още два или три върха трябва да бъдат покорени, може би тази година, а ако не - догодина. Пък и - кой знае каква гледка може да се разкрие отвъд тези върхове? Освен това, ако няхах това, което обучението ми даде, сега щях да съм под онази скала.

Никога не е късно да учиш и освен това е наистина забавно! ■

ПРЕВОД НА АНГЛИЙСКИ ЕЗИК:

Kulliki Steinberg

СНИМКИ:

Marika Kreisman with sons - Piret Sapp

Urve Merendi - Harda Roosna

НАЦИОНАЛНА ИНСТИТУЦИЯ □:

Association of Estonian Adult Educators (ANDRAS)

НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТОР:

Sirje Plaks

ФИНЛАНДИЯ

Oppia ika kaikki!

Ученето е за всички, независимо от възрастта!

(Поговорка)

Juha Piirainen

ID: Носител на наградата „Учащ на годината“ за 2003 г. във Финландия, техник, Юха Пирайнен познава много добре дърворезачните машини. Професионалното му развитие е свързано с тежкото машиностроене след завършване на задължителната степен на средното образование на 16-годишна възраст. Компанията, в която работи в продължение на години, в даден момент сменя собственик, име, а и идват ново поколение машини, включително за помощното оборудване. Все пак естеството на работа си остава същото. Сега собственици на машиностроителното предприятие в Йоенсуу, родният град на Юха, са американци. Град Йоенсуу - на 500 км от столицата Хелзинки, в Северна Карелия е един от трите комплекса Тимберджак в света в областта на дървопреработвателната индустрия

М Бях щастлив да получа място като стажант тук. Смятах се за щастливец, когато завърших обучението си и ми предложиха постоянна работа. Никога не съм и мечтал да върша нещо друго. В работилницата за машини атмосферата е чудесна. Естествено, в началото по-възрастните работници възлагаха на нас по-младите най-мръсната и тежка работа. Смятам обаче, че нещата навсякъде са поставени по този начин или поне в сферата на машиностроителната индустрия, където работят само мъже. Въпреки това, винаги съм бил доволен от работното си място.

Началото на обучението бе експеримент

Преди няколко години представители на Северно-карелския Център за професионално образование на възрастни дойдоха в завода и говориха за новите системи, за изпити, базирани на знанията и уменията. Вариантът да полагаме изпити, използвайки опита, натрупан по време на работата ни и да учим вечер и през уикендите изглеждаше особено изкушаващо. По същото време нашият работодател показва положителното си отношение

към обучението, като позволи някои дни от месеца да бъдат използвани за посещение на училище. Не бях особено убеден дали действително ще мога да уча, но си помислих: ако нямам успеваемост, винаги мога да се откажа. В началото започнахме няколко души и накрая аз взех изпитите си първи. Получих квалификация на механик. Беше изненада дори и за мен. И след първия изпит вече бях пристрастен.

Ученето се превърна в мой начин на живот

След придобиването на квалификацията, Центърът за професионално образование на възрастни предложи курсове за придобиване на магистърска степен по различни професии. Работодателят и семейството ми откликнаха положително на тази идея. Поради това реших да продължа. В същото време в Центъра за образование на възрастни ми дадоха възможността да бъде включен в група, с богат опит в изпитната система. Работата се оказа много интересна. Взех моята магистърска степен за две години. Беше годината, в която ме предложиха за наградата „Учащ №1“ във Финландия, през 2003 година.

Наградата направи популярни възможностите за образование на възрастни

Беше истинска изненада, че успях да взема национална награда. Знаех, че съм предложен за „Учащ на годината“ в Северна Карелия и бях подготвен за това. Но голямата публичност, свързана с телевизията и интервютата бе доста объркваща - задавах ми редица въпроси, по които в действителност не бях мислил особено много. Защо вземам дипломи, защо уча? Дали имам като идея по-добра работа? Или пък за повече пари? Трябваше да отговоря с „не“ и на двата въпроса. Работата ми се промени съвсем малко, а заплатата ми остана почти същата. Причините - поне в началото, бяха да подложат на изпитание способностите си да уча. Скоро се появи и желанието ми да развивам и усъвършенствам професионалните си качества. Сега имам желанието да развия и самия себе си, да добия нови перспективи в живота си. Да знам повече и да разбирам повече е безкрайно предизвикателство.

Други ме последваха

Когато започнах да уча, моите колеги се подсмиваха. След няколко години, много от тях започнаха да посе-

щават курсове. Повечето имаха лоши спомени от времето, прекарано в училище, но следейки как аз напредвам, забелязаха колко много неща са се променили, от както са напуснали училище. Може пък да си заслужава да опитаме, мислех си те. През 2004 година, 30 нови обучаващи се положиха изпита в нашата работилница, като повечето от тях нямаха никакво основно професионално образование. Преподавателите идваха да преподават във фабриката. Лесно можеше да се види ползата от ежедневната работа. Работодателят ни организира курсове и по английски и компютърна грамотност. Обучението често е първата стъпка в промяната на поведението. Компанията ни е особено добро място за възрастни, желаещи да учат, но на много други работни места не е толкова лесно; особено в малки или средни предприятия често е невъзможно човек да отсъства от работа. Темпът на работа е бърз и ако един отсъства, други трябва да вършат неговата работа. Трябва да бъде развит някакъв вид система, която да гарантира на възрастните възможности за професионално обучение, докато едновременно и работят. Убеден съм, че обучението мотивира за работа и дава сили да работиш успешно до достигане на пенсионна възраст. ■

Raili Kilponen

От собственичка на ферма до компютърен експерт

ID: Носител на награда за „Учащ на годината“ за 2000 г. във Финландия

Семејство Килпонен живее в дълбоката провинция далеч от големите селища и градове, точно до руската граница. Домът им се намира на 630 километра североизточно от столицата на Финландия, Хелзинки. Разстоянието до най-близкия град, централния за региона - Каинуу, е повече от 100 километра. Някога оживено място, днес градът е напуснат от повечето си обитатели, отправили се по на юг. Сега той представлява селище с няколко къщи.

Райли Килпонен и съпругът ѝ са родени тук, в съседни квартали. Родителите им са фермери. Райли Килпонен напуска училище на 16-годишна възраст и започва курс по занаятчийство. Скоро се омъжва и със съпруга си заминават да работят от руската страна на границата, на голяма строителна площадка в новия град на дървопреработвателната индустрия - град Костамус.

През 1985 г. двамата започват работа като фермери във фермата на тъста на Райли Килпонен. Построили нов обор за кравите, купили и добитък. Вярата в бъдещето и в предприемачеството била силна.

След двугодишна работа с добитък се появили първите симптоми на алергия. Райли Килпонен обяснява: Не ги вземах много насериозно. По това време децата ми вече бяха родени. Започнах да прекарвам по-малко време в обора и симптомите отшумяха. След като май-

чинството ми привърши, работата във фермата продължи. Симптомите се появиха отново, вече доста по-сериозни. Скоро стана невъзможно да работя с животни или в прашна обстановка. Трябваше да продължа да живея болна, без бъдеще във фермерската работа. Никога не съм вършила нищо различно от ръчна работа. Как бих успяла да науча нещо друго? Възможностите бяха няколко. Намерих реклама в местния вестник, в която се споменаваше за вечерен компютърен курс, който щеше да започне в село, намиращо се на само 50 километра от дома ми. Реших да подам молба за участие и успях да се запиша в курса. Първия си компютър купихме няколко дни преди да започне курса: единственото, което можех да върша на

него беше да натискам копчето за включване и изключване.

IV началото беше трудно. Загубвах вяра много пъти. Единственото нещо, което ме караше да продължа, беше учителката ми, която винаги намираще благи думи, с които да ме успокои и подкрепи, когато видеше, че губя вяра в себе си. Така лека-полека започнах да ставам все по-нетърпелива и по-нетърпелива да се обучавам. След като си взех първите изпити за работа с компютър, бях много обнадеедена за бъдещето. Но в същото време осъзнавах и колко много още имах да уча. Ентузиазъм ми да уча наистина ме въодушеви. Съпругът ми също планираше промяна в живота си. Самотната работа във фермата се оказва действително прекалено трудна. Мъжът ми подаде молба и получи място в професионалното училище в централния окръг Кажяани. Условието бе да взема часове по шведски и английски, които беше учил съвсем малко в училище. Промяната в семейния живот бе цялостна.

Нова работа като компютърен инструктор

След като взех компютърните изпити през 2000 година, в региона на Каинуу взех участие в нов проект, на име Общества на учащите. Целта на проекта бе да снабди всички селища с компютърни центрове, където всички жители да могат да придобиват компютърни умения и да се научат да използват компютрите. Центровете могат да бъдат в пощи, библиотеки, училища или магазини. Работата ми бе да преподавам и помагам на хората да придобият компютърни умения. Проектът продължи в рамките на две години и завърши през 2003.

Колкото повече умения, толкова повече възможности

Когато проектът завърши, аз започнах да уча отново. Каинуу е географски регион във Финландия с огромен потенциал в сферата на туризма сред природата и с много интересна история. Курсът по туризъм продължи половин година. Да работиш с туристи е като заст-

раховка за мен; когато живееш далеч от всичко, трябва да се научиш на много начини да си изкарваш прехраната. Осъзнах, че ако просто си бях останала у дома, никой нямаше да ми поднесе работата на тепсия. Трябва да имаш многостранна мрежа от контакти и трябва да ги превърнеш в свои. Ученето е добър начин да се постигне това.

През октомври 2004 започнах нова работа като интервюиращ и помощник редактор по история на региона. Това е работа, в която мога да използвам всичките си новопридобити умения - от използване на компютър до познания за региона.

Мечтата на живота ми е придобиването на нова професия и да уча в чужбина. Смяя да кажа, че ученето ме промени като човек; сега имам самочувствие и смелост. Не ме е страх да задавам „глупави въпроси“. Знам, че всеки човек може да учи, стига да сметне, че от това ще има полза. Когато за първи път започнах да уча, хората се подсмиваха със съжаление. След като взех наградата за Учащ на 2000 година, интервютата и снимките ми обиколиха местните и националните медии. Повечето хора ме окуражиха и поздравиха, но някои завиждаха.

Мечтая някой ден семейството ми да има възможността да учи в чужбина. Забелязала съм, че езиците са изключително полезно нещо. Да учиш английски в англоговоряща страна със сигурност би било интересно.

Когато след няколко години съпругът ми приключи с обучението си, ще настъпи време да планирам бъдещето си наново. Кой знае какво ще направим?

Аз лично се интересувам от радио-журналистика. Не е изключено и да изуча нова професия в бъдеще. Всъщност, факт е, че ученето се превърна в начин на живот в нашето семейство. ■

ИНТЕРВЮ, РЕДАКЦИЯ И СНИМКИ:

Johanna Korhonen

НАЦИОНАЛНА ИНСТИТУЦИЯ:

Vapaan sivistystyon yhteisjärjestö VSY
Finnish Adult Education Association

НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТОР:

Eeva-Inkeri Sirelius

„...tanulni kell magyarul es vilagul, tanulni kell mindazt, ami kitarul,...”

„Учи и на унгарски, и на други езици, учи и откривай непознатите неща по света”

(Agnes Nemes Nagy)

Maria Geber

3 авърших курс за асистент-педагог през 1993/94 учебна година. Основната ми мотивация да го изкарам бе да трупам опит в сферата на образованието и да използвам придобитите знания, така че в бъдеще да бъдат полезни на децата ми. Другата ми мотивация бе желанието и удоволствието от ученето. Знаех, че дори на 38 години все още не е късно да разширя кръгозора си от знания. Беше изцяло мое решение да придобия нова квалификация и да финансирам обучението си със собствени средства. Преди бях работила в напълно различна сфера - като счетоводител.

Когато започнах да уча, бях в майчинство от 12 години. Родих син през 1981 и още един три години по-късно. След раждането на втория ми син, Робърт, се появиха много усложнения. Поради здравословни проблеми той не можеше да тръгне по пътя, нормален за толкова много деца. Например - не можеше да ходи на детска градина, а когато по-късно и задачите в училище му идваха в повече, аз работех с него и го учех у дома. Не можеше и да посещава училището през цялото време и аз го водех с колелото си, за да посещава най-важните часове. В първи клас той взе изпитите си по материала с отлична оценка. Оценките му бяха отлични и от 2-ри до 6-ти клас, което го постави на първо място в класа. Не само че посещаваше някои часове в училище, но освен това участваше и в някои училищни мероприятия и екскурзии, облечен в корсета, който трябваше да носи от медицински съображения, а аз го придружавах. Водех го и до близкото градче Мишколц за лечение и терапевтична гимнастика. Сега той е в 7-ми клас и посещава часовете редовно.

Това че бях асистент-педагог изигра голяма роля за начина, по който наблюдавах, отглеждах и обучавах децата си. По време на дипломирането ми трябваше да създам персонален профил на едно дете от детската градина. Избрах едно момиче от последна група в градината, което идваше от семейство, което според мен бе подходящият модел. Искях да открива отговори на въпроса как методите на обучение и различните дейности се отразяват на личността на едно дете.

В този курс бяхме 12 души и с изключение на мене, всички останали бяха работили в сферата на образова-

нието - или в детски градини, или в училища. Аз обаче си взех устните изпити с най-добри оценки по педагогика, психология, социални грижи и образователни методи. Освен това, практиката и бележките ми също бяха оценени като отлична работа. Сертификатът, който ми бе издаден от Националния институт по професионално обучение, ми позволява да работя като асистент-педагог и да използвам новите си умения. Според мнението на председателя на оценяващата комисия, моята работа е била най-добрата в курса. Особено много се гордеех със себе си, тъй като имам проблеми със зрението. Поради недъга ми (което ми позволяваше да получавам пенсия за инвалидност), ми се налагаше да използвам аудио-касети, което означава, че аз бях в по-неизгодна позиция. След като обаче преодолях това препятствие, завършването на курса ми позволи да стана по-полезен човек и ми вдъхна куража да използвам познанията и опита си за в бъдеще.

Според мен здравето е най-важната ценност, заедно с познанието, поради което аз обръщам голямо внимание на тези, които участват в развитието на синовете ми. Опитвам се да бъда стриктна, когато става дума за майчински чувства и помощ и обичам да бъда търсена и да помагам и на другите, така че да трупам уважение и да си създам профил като педагог. Освен това се опитвам да развия и възможностите и талантите на децата, използвайки тяхната инициативност и чувство за освободеност, помагайки с цялата си същност, така че когато те напуснат училище, да са формирали определени ценности, които се очакват от тях.

С точно тези амбиции се записах и завърших курса за асистент-педагог. ■

ПРЕВОДАЧ:

Katalin Varga

НАЦИОНАЛНА ИНСТИТУЦИЯ:

Hungarian Folk High School Society

НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТОР:

Zsafia Fesztbaum

ИСЛАНДИЯ

Vits er porf peim er vida ratar

На всеки, който иска да стигне надалеч, е нужен здрав разум.

(Havamal)

August Thorlaksson

Роден съм в Рейкявик на 6 февруари 1970 г. Аз съм средното от общо 3 деца в работническо семейство. Баща ми е работник от транспортната компания Самскип, а майка ми - посещавала курсове в началото на 40-те си години, е главен счетоводител на три административни департамента в Исландски авиационен център. Напуснах гимназията, преди да завърша 9-ти клас през декември 1984. Напуснах училище, защото мислех, че не ми е необходимо никакво образование и защото ми беше скучно. Работех с баща ми в склад Меркантил в продължение на една година, а след това - в Еимскип (Icelandic Steamship Company). След това започнах работа в автомивка за няколко месеца и оттам се върнах в Еимскип, където останах седемнадесет години в най различни департаменти - пристанищния, снабдяването, флотата, износа и Container yard. Също работих и за Dagsbrun General and Transport Workers Union, като представител на съюза и бях член на борда на директорите на Дагсбрън в рамките на три години. През септември 2003 промених вида на работата, с която бях свикнал и преминах към работа зад бюро - чиновническа. Сега работя за профсъюза Ефлинг и то заедно с образовани хора. Колегите ми бяха тези, които ме окуражиха да се върна към ученето.

Върнах се в училище след 19 години и сега завършвам средно образование в курсове за хора, които не са продължили образованието си след основното. Опитът ни дава допълнителен кураж да ходим на училище и да учим повече. С това образование можем да получим диплома от колеж или пък да отидем в университет, ако желаем. Сега учим исландски, английски, математика, информационни технологии и с всичко това придобиваме увереност в собствените си сили. Чудесна възможност е да можеш да учиш основните неща, преди да се „гмурнеш в басейна“. Аз съм на 35 години, баща на три чудесни деца и чакам четвърто бебе. Смятам, че сега е подходящото време за мене да се устроя за бъдеще. Вярвам, че не можем да променим миналото, но можем да променим бъдещето. ■

Helga Osp Johannsdottir

*От собственичка на ферма до компютърен експерт
ID: Носител на награда за „Учащ на годината“*

Името ми е Хелга Осп Йохансдоттир. Родена съм в градчето Акурейри - в северната част на Исландия. Населението на Акурейри е около 15 000 души, което го прави най-големия град в тази част на Исландия. Аз съм на почти 32 години, имам сериозен приятел, както и 8-годишна дъщеря, а през май 2005 чакам бебе. Освен това съм втора по възраст от 6 сестри, които са и най-добрите ми приятелки. Бях на 16 години, когато напуснах училище, защото си казах, че не съм добра ученичка. Не се върнах, докато не станах на 30. Беше много трудно, но отидох в училище за възрастни, които не са били в училище от много години - точно като мен - и това ми помогна много.

В началото на януари 2000 г. започнах да работя в предучилищна група. Работата ми харесваше много, затова се амбицирах да се завърна в училище и да уча повече. През пролетта на 2003 година реших да изпратя молба до Исландския педагогически университет и ме приеха. Понастоящем завършвам тригодишен курс за обучение на учители за предучилищна възраст точно в този университет, намиращ се в Рейкявик. Аз съм във втората година от обучението и се надявам да се дипломирам като учителка в забавачка до година и половина - две. ■

СНИМКИ:

Личен архив на атора

НАЦИОНАЛНА ИНСТИТУЦИЯ:

EDUCATE - Iceland

НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТОР:

Gyda Drofn Tryggvadottir

Mokslo saknys karcios, bet vaisiai saldus (liaudies ismintis)

Корените на познанието са горчиви, но плодовете му са сладки

(Народна мъдрост)

Janina Surgevic

ID: 47 годишна, родена и живее във Вилнюс

Ако трябваше да пиша история на моето образование, щях да я нарека „История на незавършените ми обучения“. Два пъти започвах, но не успях да завърша училище за музика и изкуство. Поради това в автобиографията си мога да напиша само „средно образование“. Въпреки че учителите ми в гимназията смятаха, че съм свършена и способна, аз не вярвах в себе си. Чувствах се като грозното патенце от приказката на Ханс-Кристиан Андерсен. Винаги си поставях прекалено високи стандарти и то не само за мен, а и за хората около мен. Просто не можех да изпитам удоволствие от постиженията си.

Още от детството си мечтаех да стана актриса. Три години се опитвах да вляза в Консерваторията, в департамента по актьорско и режисьорско майсторство. Не успях и сега виждам защо. Исках просто да стана актриса и за прослушванията си винаги избирах сърцераздирателни произведения, отразяващи чувства, които не бях изпитвала преди. Има някои неща, които можеш да разбереш само, ако си ги изпитал през живота си. Съмнявам се, че „Beggars“ от П.Дж. Беринджър е звучало достатъчно убедително от устата на 20-годишно момиче.

Тогава осъзнах, че има много по-прост начин да вляза в Консерваторията. Посещавах Полския народен театър и имах възможността да уча сценична режисура. Но бях ужасена от мисълта, че след като завърша курса, ще трябва да работя в непрофесионален театър, режисирайки комедии няколко години. Смятах, че коме-

дията е нещо лошо и че заслужавах повече. Чак по-късно осъзнах, че хуморът е силната ми страна и че ми харесва да забавлявам хората.

Когато не успях да вляза в Консерваторията, се записах да уча руски език и литература в университета, но не ходех на лекции, тъй като специалността изобщо не ме влечеше. Всичко, което желяех, беше да покажа на родителите си, че бих могла да вляза в университет. По-късно започнах да уча право.

Опитвах се да докажа на другите, че съм достатъчно способна, за да уча право. Обучението ми по право продължи само една година. Имаше много предмети в рамките на обучението, които изобщо не ми харесваха, поради което напуснах курса.

Тогава реших да работя и започнах работа в един офис като инспектор „Личен състав“. Живеех като охлюв в черупката си. Струваше ми се, че животът ми си отминава, без да се случва нищо. Аз не се развивах или подобрявах. Дори не се нуждаех от това. Ако нямаше политически и икономически промени в държавата ни, вероятно щях да си живея така и до ден-днешен.

Загубих работата си в офиса и започнах шивашки бизнес,

който беше напълно непознат за мен, но много печеливш по това време. Няколко години единственото, което правех, бе да работя и да спя. Нямах време за нищо друго. По-късно бизнесът ми спря да носи печалба и точно тогава за първи път се срещнах с безработицата. Стана ми ясно, че нямаше необходимите познания да работя в офис. С много голям ентузиазъм започнах да посещавам курсове по администрация. Тогава изведнъж

открих, че ученето ми харесва и получих потвърждение, че съм способна. Пробвах се на много работни места, но не беше лесно да си намеря постоянно такова. Бях едва на 40, но работодателите казваха, че съм прекалено стара, за да работя, в което аз накрая повярвах и изпаднах в отчаяние. Бях ужасена от вината си и от зависимостта си от други хора. Нямах желание за нищо. Една вечер дори се опитах да се самоубия. След това се намерих в болницата.

Вземах антидепресанти и не очаквах нищо от себе си или от живота. Беше дълъг и тежък период в живота ми. Тогава ме посъветваха да се заема със себе си. Ходех на психолози. Исках да опозная себе си и чувствата си и да разбера защо не успях да си намеря работа. В Бюрото по труда ми предложиха да участвам в програма „Възможности за работа“, ръководена от психолози. Докато комуникирах с членовете на групата, психолозите и другите специалисти, се запознах с нови аспекти на моята личност и станах по-силна. Това бе но-

во откритие за мен. Освен това по време на програмата започнах да вземам уроци по керамиката. Тук е и парадоксът - някога напуснах училището по изкуства, защото не харесвах глината, но по време на курса ми по керамика, се чувствах все едно изразявах чувствата си отново.

В наши дни, смятам, че нищо не е изгубено. Сега работя. Не вземам антидепресанти и се чувствам по-добре. Желяя толкова много неща: искам да продължат процесите на вътрешните ми промени, искам да живея без вина, искам да живея заради себе си, искам да уча, искам да се развивам. Открих толкова много нови неща за себе си. Открих, че има толкова много неща за научаване и които желяех да науча. Сега ще уча чужди езици и ще посещавам семинари за възрастни в областта на изкуствата. Светът се променя толкова бързо и аз трябва постоянно да уча и научавам нови неща, така че да не изоставам. Сега вярвам, че съм достатъчно силна, за да мога да реализирам идеите си. ■

Nijole Popoviene

ID: Участник в Международния форум на образованието за възрастни, проведен в Кнастън Хол, Нортхамптъншир, Великобритания през октомври 2004

Работих като инженер в Бюро по дизайн в продължение на дълги години. Завърших колеж, после започнах работа като техник по радиоапаратура, след това работих и учих в университета и след това станах проектант. Настъпиха много промени в обществото ни след обявяване на Литовската независимост. Отделът ми щеше да бъде закрит и аз почувствах, че трябва да направя нещо. Един ден видях реклама във вестника. Международна къща Сорос анонсира своето откриване във Вилнюс и кани желаещите да учат английски език. Да! Точно от това се нуждаех и винаги съм мечтала за него, но по това време заплатите ни се плащаха с големи забавяния, поради което съм много благодарна на брат си, който ми даде пари назаем, за да мога да се запиша в курса. По това време бях на 39 години и вече имах 3 деца. Колегите ми и дори майка ми не разбираха защо това е толкова значимо за мен. Те не разбираха защо харча пари за обучение, при положение, че нямах пукната пара и бях твърде стара за това. Те смятаха това за безмислено, но не мина много време и ето че вече можех да превеждам текстове с технически термини от английски и можех да си позволя да продължа обучението си. Тогава си намерих работа в Литовската техническа библиотека като библиотекар, а след това и като шеф на Изложбения сектор. Причините, поради които ме наеха бяха, че бях учила английски и защото имах диплома за завършено висше образо-

вание. По време на висшето ми образование, научих много нови неща. Много неща научих и от посещаваните курсове - придобих умения в областта на компютърните технологии и как да аранжирам изложби. Освен това започнах да посещавам и обучителен курс в библиотеката на Норвежкия университет (NTNU), продължих да уча английски и да търся информация за образованието за възрастни и възможностите, които предлага то, защото знаех, че не уча само за себе си. В Литовската асоциация за възрастни вече отговарях за изложенията.

Започнахме да организираме изложения по време на Седмиците на образование за възрастни в Литва, на които бяха представяни организациите, предлагащи обучение за възрастни.

Преди две години ме включиха в Европейски проект, по време на който аз станах координатор на проекта Грундтвиг, „Триъгълници на образование“, които позволяваха на хората да учат, включени в партньорска програма на музей, библиотека и институт по образование за възрастни. В резултат на това 22 институции от 7 дър-

жави взеха участие в нашия проект. Освен това аз бях поканена да се срещна с шефа на департамента по международни отношения във Вилнюския колеж по конструкция и проектиране. Отново се озовах в различна сфера на действие и отново търся къде мога да получа необходимите познания. ■

ИНТЕРВЮ И РЕДАКЦИЯ:

Janina Surgevic - Evelina Kriauzaite

ПРЕВОД:

Janina Surgevic - Jurga Lago

СНИМКИ:

Janina Surgevic - Regimantas Tamosaitis
Nijole Popoviene - Sigita Blaziunaite

НАЦИОНАЛНА ИНСТИТУЦИЯ:

Lithuanian Association of Adult Education

НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТОР:

Vilija Lukosuniene

ХОЛАНДИЯ

Je bent nooit te oud om te leren

Човек никога не е прекалено стар, за да учи.

(Холандска поговорка)

Annemie Opheij

Научила съм се да вземам решения - за себе си и за нещата, които смятам за значими.

Казвам се Анемие Офей и съм на 55 години. Освен работата ми в ресторанта на една консултантска фирма, за своя сметка посещавам и курс по рисуване и чертане в Академия по изкуствата в Арendonк (Белгия). Винаги съм прекарвала в учене голяма част от времето си. След гимназията завърших курс за домакини, много популярен сред момичетата по онова време. След завършване на това образование, започнах работа първоначално като икономка, а покъсно се включих и в кетъринг-индустрията. Когато се омъжих и родих деца, напуснах работата си, за да мога да се грижа за тях. След няколко години се записах на няколко курса във Folk High Schools (народните университети - бел. на преводача), за да се науча как да преподавам и да предавам знанията си.

Тъй като винаги съм била доста изобретателна, започнах да преподавам в курсове по креативност и така хобито ми се превърна в работа за мен. Когато децата ми пораснаха, започнах да работя отново. Работих в магазин за платове и стигнах до поста мениджър, но все още чувствах, че трябва да уча и поради това учих до получаването на професионална диплома по текстил (Detex), както и сертификат за предприемач.

За съжаление след 12 години магазинът банкрутира и аз реших отново да се завърна в кетъринга. Получих работата в ресторант, същия в който работя и сега. В момента ходя на работа за удоволствие. Въпреки факта, че клиентите са доволни, усилията, които полагаш, не винаги биват достатъчно високо оценени и поради това те не ти помагат да стигнеш далече. Така че, когато станах на 50 години, реших да започна да правя нещо, което наистина ми харесваше.

Исках да открия креативната си страна, нещо, което наистина не бях правила преди. Освен това исках да посещавам обучение, завършващо със сертификата, така че да продължа работния си просpekt. Поради това желаях да посещавам Академията по изкуства в Арendonк, където учих чертане, рисуване и история на изкуството. Преди четири години трябваше да положа приемни изпити за всеки от тези компоненти и за щастие ги издър-

жах успешно. Вече завършвам 5-годишния курс, при това с голямо удоволствие. След този курс мога да продължа с двегодишна специализация, но отново ще трябва да положа приемен изпит.

Образованието ми даде много както в личен, така и в професионален план. Сега постигнах това, което винаги съм желала. Това е моя лична победа, която ме мотивира да продължа. Със започването на курса и контактуването ми с други курсисти и учители, се научих да вземам решения. Запознаването с други хора ме обогатява и ми помага да развивам собствения си мироглед. Преди време винаги казвах „да“ на всичко, но сега много добре знам кога да отговоря отрицателно, защото мога да вземам решения лично и отговорно, нещо, което смятам за изключително важно.

Ако можех да започна отначало, нямаше да го направя много по-различно. Щях да се грижа за децата. Не винаги е възможно да планираш нещата предварително.

Нещата изскачат на пътя ти и оттам продължаваш ти. Аз обаче мога да вземам по-ясни решения и по-твърдо да отговарям с „да“ или „не“. Виждам, че сега собствените ми деца трябва да вземат толкова много важни решения в живота си. Те могат да се справят с избора си.

За мен ученето през целия живот е изключително важно. Не става дума само за ученето в училище, а и за ученето във всяко нещо, с което се занимаваш. Чак сега успявам да осъзная това. Също така смятам, че човек

трябва да продължава да се развива и да взема собствени решения. Не е задължително обучението да бъде свързано с конкретна работа. Защото изведнъж идва такъв момент в живота на човек, когато не му се работи повече и когато има възможност да прави неща по собствен избор - например посещения в музеи с децата или внуците си, просто защото това е желанието му. Смятам, че е важно да можеш да им предаваш собствените си знания. За мен това е нещо страотно и истински му се наслаждавам. ■

Coby van Es

ID: 68-годишен, без професия

Компютърната ера ме отмина напълно до момента, в който синът ми емигрира, за да работи в Канада. Там той започна свой собствен бизнес, а аз, като всеки родител, исках да имам възможността да общувам с детето си. Ежедневните обаждания по телефона са много скъпи, а и часовата разлика ги прави непрактични.

Поради това се записах в курс по компютърна грамотност за възрастни граждани в общинския център. Всъщност, само за да се науча как да използвам електронната поща. Изведнъж пред мен се откри изцяло нов свят. Всеки месец ние провеждаме среща, посветена на определена тема, като например Ексел (Excel). Правим домашните си по групи. Учим много един от друг.

Благодарение на приятели измежду останалите курсисти, аз се записах и в клуба по бридж. Посещавах и курс, за да мога да се присъединя към останалите. В момента върша административна работа за бридж-клуба, при това на компютъра си. Кой би си помислил преди една година, че нещо подобно е възможно! А синът ми се справя доста добре. Благодарение на курса, разстоянието между двама ни вече не изглежда толкова голямо. Първото нещо, което правя всяка сутрин е да си проверя e-mail-a. ■

Поема на Холандските възрастни учаци

Писането

*Всички мислят
„Ах, това е толкова
лесно“
Всички мислят
„Нас нали ни учат“
Но аз знам,
Че не е вярно.
А и също така знам,
Че не всеки го може
Това,
Кое е вярно е,
Че имаш нужда от него
Ех, де да беше толкова
лесно!*

Gr.

Отново на училище

*Беше война,
Когато аз ходех
шестгодишен
На училище
Да чета и да пиша
Беше най-трудното
нещо.
Сега съм на 62
И отново ходя да се уча
И изобщо не съжалявам
за това*

*Herman
Думи
Виждам думи и думи
Но не ги разбирам
За да се науча, трябва
да чета,
а четенето трябва да
го науча.*

Ite

ИЗТОЧНИК:

Вестник от Седмицата на образованието за възрастни в Холандия от 2003 г.

СНИМКА:

Личен архив

НАЦИОНАЛНА ИНСТИТУЦИЯ:

CINOP

НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТОР:

Annelies Dickhout

Livslang læring i et inkluderende samfunn

Учене през целия живот и програми за интегриране

(Наименование на Седмицата за образование на възрастни през 2003 г.)

Damir Marasovic

ID: *Въпреки че е роден в Норвегия, прекарва детството си (17години) в Хърватия. Има сериозни физически увреждания, мултиплена склероза, както и церебрална пареза. Комуникира чрез компютър.*

Роден съм в Норвегия, но когато съм бил на 18 месеца, семейството ми се е преместило в Риека, Хърватия, където заживяхме заедно с баба ми. Започнах да ходя на училище на 8 години и се завърнах в Норвегия през 1987, когато бях на 17, независимо, че не разбирах нито дума норвежки. Отне ми година и половина, докато започна да разбирам цели изречения. Имам сериозни физически увреждания, мултиплена склероза и церебрална пареза. Речта ми не е много добра и затова комуникирам чрез компютър. За начало, имах личен асистент, но когато му се наложи да напусне, трябваше сам да се заема с обучението си.

През 1989 започнах 3-годишен курс за ученици в неравностойно положение в Училище за средно образование в Хелеруд. В моя курс учениците използваха система за комуникация чрез знаци, наречена Блисс. Тази моя първа среща с Блисс щеше да се окаже от голямо значение по-късно през живота ми. Започнах компютърното си обучение в гимназията. Работех с вестник и можех да рисувам на MAC (Макинтош). По време на престоя ми в Хелеруд също така започнах да се уча да живея сам. През 1992-94 посещавах народния университет в Мой - Югозападна Норвегия. Тук също се научих да живея сам. Посещавах курсове в Центъра за образование на възрастни в Аазен до есента на 1994. Така и не завърших училище. Най-вероятно ще го направя през пролетта на 2005 г.

В Центъра за образование на възрастни в Аазен започнах да се уча да използвам програмата Уърд (Word). Трябваше да копирам прости текстчета с Microsoft Publisher, да свалям снимки и рисунки от диск и да правя различни публикации. Аз бях първият в училището,

който получи опростени оперативни инструкции за картини и думи, които можех да чета сам. С тези инструкции можех да запомням вече сложни операции в Word.

През 2001 започнах да се уча как да използвам Блисс. Въпреки че съм добър в комуникацията с жестове, мимика, правенето на прости рисунки и писане на ключови думи, почнах да се чувствам доста разстроен, защото не можех да чета и пиша. Сричането и картините с думи не бяха достатъчна компенсация за устната реч, която ми липсваше. Когато почнах да уча как да използвам Блисс, аз започнах и да разработвам комуникационно ръководство в джобен „филофакс“ формат, който бе систематизиран и организиран по теми и графи, в зависимост от желанията и нуждите ми. Научих се да използвам Блисс за Windows доста бързо.

Моето ръководство за комуникация се доразработи с нарастващ брой символи, които да бъдат полезни в бъдещите ми дейности и ежедневни ситуации. Взех първия си джобен компютър през 2002 година и качих на него Блисс за Windows с информационен глас. До началото на семестъра в Аазен през 2002, установих контакт с Берг Фарм и ми бе дадена възможност да работя там, използвайки компютъра си като изпълнявам задачи, свързани със следните цели:

- редакция и каталогизиране на картини и снимки, използвайки MS Пауър Пойнт (MS Power Point)
- разработване на специални системи,

използвайки Igel Programme maker.

Скоро разбрахме, че ще ми е необходимо специално оборудване за работата ми и че ще трябва да мога да работя напълно независимо с него. Това бе предварително условие от Берг Фарм, тъй като те нямаха излишни ресурси. Трябваше да бъда напълно независим в изпълнение на работните си задължения заедно с равноправен колега, компетентен в моята сфера. В добавка към работата ми в Берг Фарм, аз работех още две неща. Известно време работех за „Компания на пенсионерите“. Тя представляваше „център за всекидневни грижи“ за пенсионерите хора, но също така се превърна

във временно работно място за хората в неравностойно положение. Основно това щеше да означава опаковъчна работа, основана на почасово заплащане. Беше монотонно и скучно, но аз останах поради социални причини, тъй като беше добре да се махна от апартамента си и да имам какво да правя.

След като работих там две години, се включих в проект за подпомагане хората в неравностойно положение в процеса на търсене на работа, така че успях да си намеря работа и в частния, и в държавния сектор. Бях казал, че искам да работя в сферата на обработка на данни, но беше трудно да се открият задачи, свързани с това. Лидерите на различните департаменти не вярваха, че ще мога да се справям с подобни задачи. Накрая на работата ми с проекта се свързах с Центъра по рехабилитация и детска градина в Берг Фарм. В департамента по персонала погледнаха с недоверие на идеята ми да работя с деца, но това бе преодоляно. Аз самият бях малко скептично настроен, защото никога не бях работил с деца, но сега смятам, че тази работа е наистина страсхотна.

Как наградата ми за учащ на годината повлия на живота ми в краткосрочен и дългосрочен план.

След като получих награда, Центърът за образование на възрастни в Аазен организира церемония по награждаване. Оказано ми бе особено внимание. Посетителите бяха бивши и настоящи учители, хора от градчето, от помощния персонал и други. Колегите ми се опитаха да помогнат, работата ми да стане 20% постоянна в реха-

билитационната детска градина на Берг Фарм. Това не бе кой знае какво, но беше много важно за мене и за бъдещото ми развитие. За да върша работата си и да редактирам видео-материали, ми трябваше ново и по-скъпо оборудване. Можех да го взема от Центъра по техническа помощ, но те бяха спрели временно подкрепата си за мен, тъй като чакаха решение дали ще получа постоянна работа или не.

Резултатите от включването ми в образователните програми

Мога да продължа обучението си в Центъра за образование на възрастни в Аазен до лятото на 2005 г. Какво ще стане след това, нямам представа, но помолих за личен асистент, който да работи с мен, след като приключа в Аазен. Работният ми проект никога нямаше да бъде възможен без съдействието на Grunerlo/ kka Township, Berg Farm Rehabilitation Kindergarten and Aasen Adult Education Centre и техните учители. Колегите ми в детския рехабилитационен център казват, че присъствието ми им харесва и че съм от полза. Взех участие във външни и вътрешни курсове, обучавах се с колегите си и участвах с тях и в други социални събития. Днес живея в мой собствен апартамент и имам временна работа в центъра по детска рехабилитация, където освен другите ми задачи, правя редакция и на видео-материали на компютър. Понякога колегите ми търсят помощта ми за техните ИСТ-проблеми. Целта ми е да получа постоянна работа, където мога да правя редакция на филми и снимки на компютър. ■

Jan Helge Svendesen

Участник в Международния форум на образованието за възрастни, проведен в Кнастън Хол, Нортхамптъншир, Великобритания през октомври 2004

ID: *Ян Хелге, носител на наградата „Възрастен учащ“ на 2003 г, е дислектик. Интересува се от спорт и други атлетически дейности. Участвал е в много курсове на доброволни организации и е завършил успешно много от спортните си задачи. Използва качествата си, за да работи с хора в неравностойно положение и е важен човек за много организации, включително и за Червения кръст в Осло. Работи с (частично) лишени от зрение хора, както и с хора от всякакви възрасти с различни други форми на инвалидност. През зимата се занимава с каране на ски и алпинизъм; през пролетта - с туризъм и покоряване на планини.*

К Детството ми беше хубаво, докато започнах училище. Ранните ми години бяха тези, в които растях благополучно и радостно в рибарско общество. Когато тръгнах на училище, започнаха проблемите ми със заекването и ми бе съобщено, че трябва да отида в специално училище за деца с подобни проблеми. Така или иначе започнах училище и тъй като то беше ориентирано предимно към работа въпреки, се изискваше много голяма сериозност и упражнения, що се отнася до четенето и писането. Рано открих, че има ясна разлика между моите умения и тези на съучениците ми. Благодарение на деликатната ми и любяща майка, бавно и внимателно се научих да чета и пиша у дома, на кухненската ни маса. Трябваше да чета домашното си бавно и да възпроизвеждам съдържанието му. Това ми даваше чувство за сила, както компенсация за трудностите, свързани с четенето и писането, както и заекването.

Чувствах, че сигурно си заслужава да бъда подиграван и тормозен още от първи клас, основно поради липсата ми на умения да чета, пиша и да се изразявам, както и заради външния ми вид: ушите ми бяха големи и стърчаха. Успях да завърша началното училище, минавайки през множество предизвикателства, и почувствах, че съм се справил доста добре. Но получих и много двойки и неразбиране към дефекта ми. В 7-ми клас ми предложиха да посещавам т.нар. Б-класове, но тогава смятах, че съм прекалено умен за това, и се завърнах в класа си. През деветте години в основното училище водих много трудни битки, за да се представям достатъчно добре, а много от съучениците ми бяха с по-посредствени качества от моите, заради което и те ме тормозеха.

С времето заекването ми лека-полека изчезна, а когато навърших 13, нямаше и следа от него. Тези години отчасти още повече увеличиха силите ми и желанието да завърша въпреки трудностите. По това време започнах да се занимавам с няколко вида спорт и това беше го-

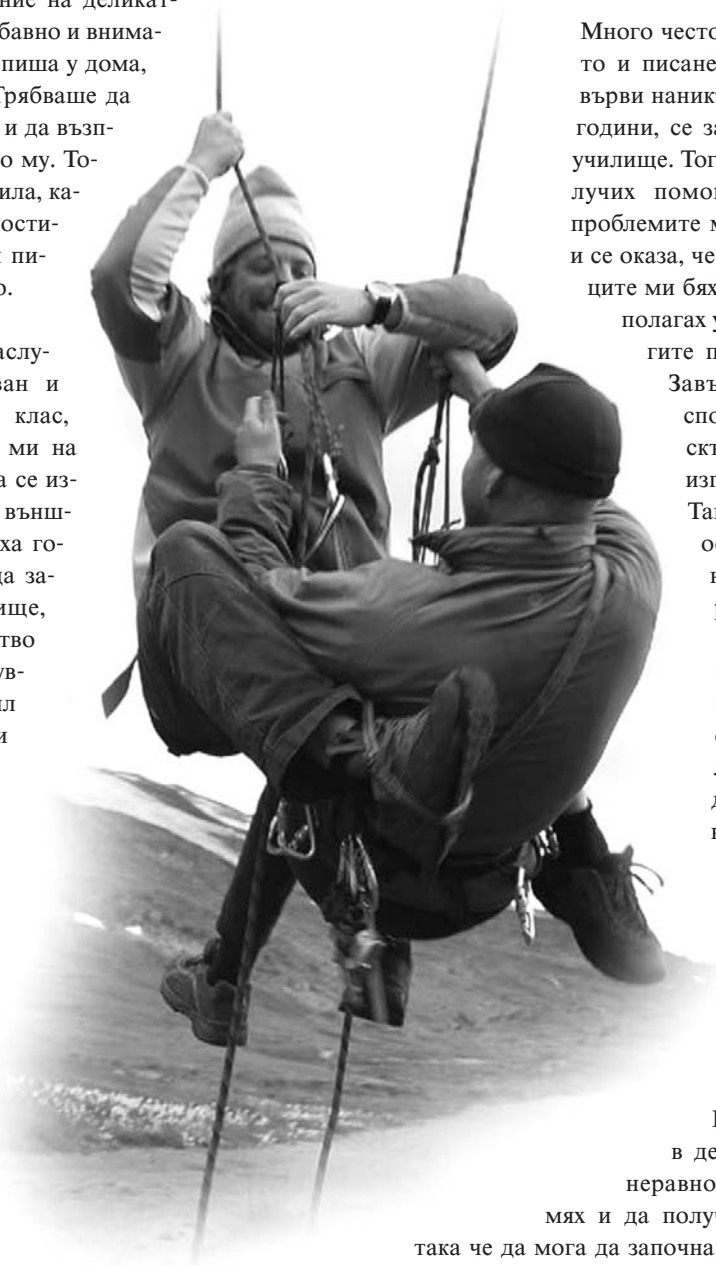
ляма компенсация за липсата на успехи в училище. Открих, че спортните занимания се превръщат за мен в нова платформа за изява, а освен това ми бяха и хоби. Започването на средното ми образование бе голямо разочарование, тъй като ме скъсаха по няколко предмета, без да получа никаква помощ. Преминах на практически занимания и механиката ми показа добри резултати.

Работата с ръцете и разума ми ми подхождаше повече. Продължих професионалното си образование със следване на технически дизайн.

Много често, при проблеми с четенето и писането, човек се лута без да върви наникъде. След няколко такива години, се записах в средно спортно училище. Тогава бях на 23 години. Получих помощ в анализирането на проблемите ми в четенето и писането и се оказа, че те са сериозни. Съучениците ми бяха на по 16-17 години и аз полагах устни изпити, докато другите правеха писмени тестове.

Завърших 3-годишното си спортно образование, но ме скъсаха на последните ми изпити по норвежки език. Така нямаше необходимата официална компетентност, за да продължа образованието си. Опитвах се да изкарам изпита си по норвежки три пъти, но всеки път резултатът бе един и същ - отрицателен. Изпита по норвежки диалект обаче, успях да взема от първия път. През това време аз изграждах качествата си около спортните ми умения и фактът, че никога не се предавах, при това без да търся помощ - даде резултати!

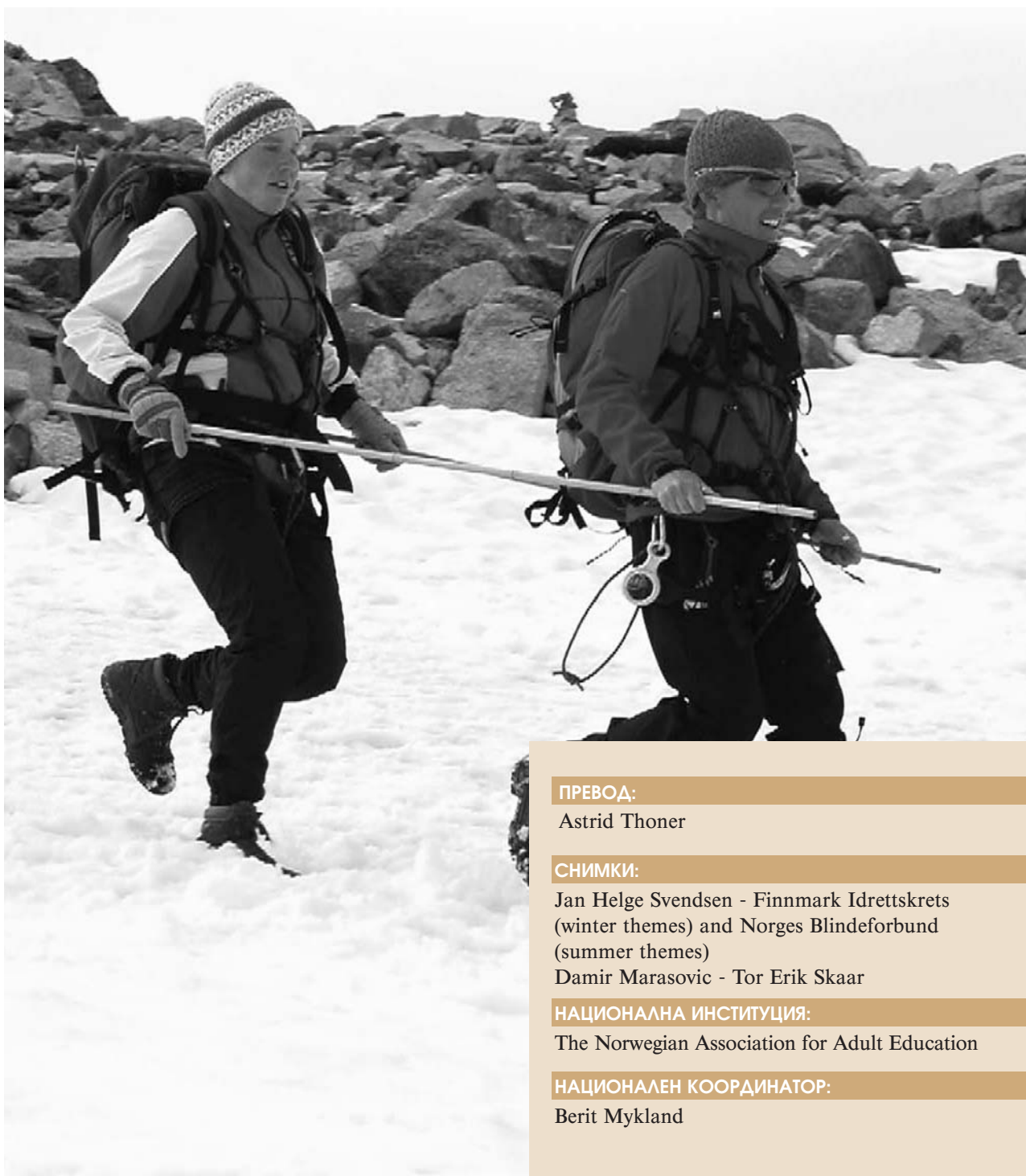
По време на работата ми в детски градини и с хора в неравностойно положение съумях и да получа спортно образование, така че да мога да започна обучение по спортна политика и да получа образование като треньор. През 1997 реших да прекратя работата си в детски градини, за да мога да се концентрирам върху спорта, както върху образователната, така и върху организационната част на всички равнища в рамките на Спортната асоциация, при това работеща в партньорство с други организации - като напр. Асоциацията на слепите. Работил съм за няколко централни спортни събития за деца и

възрастни в неравностойно положение. Освен това съм работил и за Червения кръст в Норвежкия здравен център в Испания.

Способностите ми се развиха около спортовете и хората в неравностойно положение и техните организации. Това също бе отразено при награждаването ми като Възрастен учащ на годината в Норвегия за 2003 година,

което бе особено важен стимул за мен, а освен това и илюстрация и информация пред света за това как е възможно да бъдат развити уменията и способностите на човек, независимо от къде е тръгнал. Това е важно за интегрирането на хората с различни квалификации, независимо дали се намират в неравностойно положение или не. ■

ПРЕВОД:

Astrid Thoner

СНИМКИ:

Jan Helge Svendsen - Finnmark Idrettskrets (winter themes) and Norges Blindeforbund (summer themes)

Damir Marasovic - Tor Erik Skaar

НАЦИОНАЛНА ИНСТИТУЦИЯ:

The Norwegian Association for Adult Education

НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТОР:

Berit Mykland

Invat,area nu valoreaza o let,caie cand curajul si bucuria sunt pierdute pe drum

Учението не струва пукнат грош, ако смелостта и щастие то ти са се изгубили по пътя

(Pestalozzi)

Ioana Jalba

ID: Участник в Международния форум на образованието за възрастни, проведен в Кнастън Хол, Нортхамптъншир, Великобритания през октомври 2004

Голямата ми страст към изкуството и особено към модния дизайн, както и решението ми да поема този път, независимо от трудностите, са първите две неща, които мога да споделя за себе си. Когато се обърна назад и погледна всички тези неща, които съм учила, осъзнавам, че моят сложен път до сферата на модата най-после придобива смисъл.

Аз съм 22-годишна студентка последна година в Академията за икономическо образование в Букурещ, където изучавам бизнес-администрация на френски. Миналата година, благодарение на системата за обмен и някои допълнителни курсове, които посещавах, успях да завърша Икономическия факултет в Орлеан, Франция. Същевременно давам частни уроци по математика, английски и френски за хора, които изпитват трудности по тези предмети. Сигурно ще се запитате къде се вмести модата във всичките тези занимания?

Когато погледна назад към всичко, което съм учила досега, осъзнавам, че въпреки факта, че трябваше да се справям с идеята на родителите ми да уча икономика, а не мода, никога не се отказвах. Поради тази причина следвах половингодишен курс по шивачество, за който платих с лично изкарани пари и дори получих работа като моден дизайнер, благодарение на дипломата, която получих на края на курса. Освен това взех участие в различни модни ревю-

та и участвах в Европейски моден проект, където имах удоволствието да се срещна със стилисти и преподаватели по изкуство от различни страни, харесващи работата ми. Всичко това ме накара да осъзная, че аз узрявах заедно с работата си и независимо, че това не беше основното ми занимание в момента, просто не трябваше да се отказвам.

Интересна и решаваща ситуация за мен бе участието ми на модно състезание, ръководено от известен румънски моден дизайнер, където не спечелих никаква награда.

Това ме накара много да се замисля. Толкова много, че дори се усъмних в артистичните си способности и бях на път да се откажа от мечтата си. Но както казват някои „това, което не те убива, те прави по-силен“. Мисля, че веднъж щом преодолях цялата тази история, осъзнах, че вместо да се предавам, трябва да опитам да се развия в професионален план, да науча повече и да се справя по-добре.

Това стана, след като започнах шивашкия курс. Дори и сега продължавам да уча сама да разкроявам и подобрявам нещата, които вече са ми познати. Как виждам бъдещето? За начало ще продължа с магистърска степен по маркетинг, в опит да слея в едно икономиката с креативната

ми същност. Също така се надявам, че за да мога да продължа обучението си по мода, ще успея да спечеля стипендия в известно модно училище в чужбина до година-две. Надявам се, че занимавайки се едновременно с икономика и мода, някой ден това ще ми помогне да започна мой собствен моден бизнес.

Трудно е да се каже съвсем точно, че ще правя нещо различно. Казвам това, тъй като силно вярвам, че всичко, което човек прави или учи, може да намери полезно приложение в определен момент от живота му. Още повече, аз смятам, че пътят, който съм избрала, ми е донесъл голяма опитност и това е повлияло на живота и решенията ми по положителен начин. Не знам дали животът ми щеше да бъде по-хубав, ако бях избрала моделиерското обучение от самото начало, но знам със сигурност, че да имаш диплома по икономика, да бъдеш креативен, да учиш шивачество и да говориш свободно два чужди езика, винаги ще ми помогне да имам повече възможности при избора ми на работа.

Ако от мен се искаше да направя предложение, с което да помогна за подобряването на образованието за въз-

растни, то то щеше да бъде свързано с наличието на национални кампании, чрез които да бъде популяризирана идеята за ученето през целия живот. Казвам това, тъй като осъзнавам, че хората обикновено учат през целия си живот, но когато стане дума за концепцията за учене през целия живот, те пристъпват назад (забелязала съм това обикновено в по-младите поколения, като моето, където много хора са щастливи, когато училището най-накрая приключи). Смятам, че за тези хора например, концепцията не е особено ясна и определено не е особено привлекателна. Затова би било интересно тази концепция да бъде представяна по по-приятен начин, така че подрастващите възрастни да реагират положително на нея. В крайна сметка, ако израстнат в този дух, те биха я представили чудесно и на собствените си деца някой ден. ■

Sanda Lazur

ID: *Икономист, учител по Икебана*

Мога да кажа, че да си се родил и да си живял точно срещу Херастрау парк е привилегия, която донесе много щастие в сърцето ми и която подпомогна за откриването (от моя страна) на изкуството, наречено ИКЕБАНА. Детството ми бе доминирано от природата, пространството и чистия въздух в този парк. Спомням си как се прибирах вкъщи и започвах да подреждам цветята във вазите и да добавям клонки към тях - неща, които не бях виждала никъде, а просто усещах.

Когато започнах да изучавам Икебана, аз вече имах професия. Бях завършила икономическо училище и се бях дипломирала в Академията по икономика. С други думи, бях икономист. Работех с числа и трябваше да призная, че нямах големи възможности за удовлетворение в тази сфера.

Когато научих за курса по Икебана, аз знаех, че като се включа в него, ще се науча да внасям магията на природата в собствените си къща и живот. Основната причина, поради която продължавам да посещавам часовете година след година, е японската ни учителка. Тя ни просвети в духа на Икебана. Много пъти ние се вглеждаме в неща, но виждаме твърде малко. Идеите ни са стереотипни и се движим по вече утъпкани пътеки. Ако променим ъгъла на виждане, разумът ни започва да открива нови неща в същите материали и ние се изненадваме от множеството нови и свежи идеи. С други думи, ние трябва буквално да изобразяваме нещата, използвайки собствените си очи. Сега, след 20 години изучаване на Икебана, аз станах учител по Икебана. Никога не съм получавала награда и не съм била в Япония. Винаги съм била учител сама на себе си, но през годините научих, че има много начини, чрез които човек може да пътува (книгите, гледането на филми) и че човек не трябва да чака каквито и да било награди, само за да

предприеме нещо. Сега след определена възраст, съм на мнение, че човек може да оцелее на тази планета, само ако се учи и се опитва да прави нови открития. ■

ИНТЕРВЮ И РЕДАКЦИЯ:

Ioana Jalba

ПРЕВОД:

Peana Voeru

СНИМКИ:

Peana Voeru, Mina Bauer

НАЦИОНАЛНА ИНСТИТУЦИЯ:

ANUP - ASOCIATIA NATIONALA A UNIVERSITATILOR POPULARE, ROMANIA

НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТОР:

Peana Voeru

*Le tisto omiko jaz stejem za pravo,
ki voljo zadeva, srce in glavo - vse troje!*

*Признавам за вярна само тази култура, която
се отнася до волята, сърцето и разума - трите заедно!*

(Simon Gregorcic, словенски поет)

Marino Kacic: Не търся път до хората, а с тях!

ID: *Марино ослепява при инцидент на 23-годишна възраст. По-късно той учи социални науки, получавайки най-високата награда на факултета за дипломната си работа. Той завършва 7-годишно обучение по психотерапия, става учител по йога и лечител. Той е в мениджърския екип на общност, помагача на деца с проблеми с поведението или обучението. Той работи и развива програми за рехабилитация на хора, които ослепяват на по-късен етап в живота си. Редовно работи като външен експерт във факултета, където се опитва да подпомогне студентите да придобият опит и разберат неравностойното положение. Планира да учи за магистърска степен. Живее сам.*

3 а частица от секундата преди инцидента, в този майски ден, аз разбрах какво ще стане в следващия момент. Знаех, че една от мините, които току що бяхме заложили, за да взривим скалистия карстов терен и да започнем разкопки, щеше да експлодира. Знаех, че ще ни се случи нещо ужасно. Чух оглушителна експлозия и в същото време бях изхвърлен далече назад, наранявайки рамото, лицето и очите си. Докато това се случваше, спомените ми преминаваха през съзнанието ми: зеленчуковата супа, която бях ял преди няколко часа; колко се страхувах, когато прекосях страната на ски; как независимо от факта, че бях болен, отидох да положа финалния си изпит и бях възхитен от успеха си; как се изтезавах в шестата година от изучаване на английс-

ки език; колко бях ентузиазизиран относно бяло-черната ми карирана шапка, която получих за третия си рожден ден. И така нататък, спомен след спомен, чак до раждането ми. По-късно, докато лежах в болницата по време на 12-дневните ми мъки да оцелея, се случи съвсем същото нещо, завършвайки с това, което наричат клинична смърт. Животът буквално напусна тялото ми.

Оттогава непрестанно съм обладан от любопитство и желание да уча. От друга страна това беше свързано с потребността за оцеляване, доколкото животът ми в социален и професионален план се очертаваше като почти невъзможен. Радостното чувство, че съм жив, както и страданието, че не можех да живея по начина, по който бях свикнал. Нещо в мен ми нашепваше: просто продължавай, продължавай. Веднага щом ми позволиха да ставам в болницата, с пипане започнах да вървя до края на леглото си и обратно. Истинско постижение. След часове почивка, се отправих на ново пътешествие, този път през коридора, чак до леглото в съседната стая. Маратонско постижение.

След кратка почивка, окуражен от предишните си постижения, увеличих пътешествието си до вратата, после до коридора и накрая до стълбището. Имах ясна цел - платения телефон на първия етаж. Успях да я постигна на следващия ден. Всичко, което трябваше да открия, бе как да сложа жетон и как да набера телефонен номер. Пред мен се откриха нови хоризонти, които ме доведоха до ново прозрение. Имах достатъчно сила в ръцете си, за да бутам инвалидната количка, разхождайки „съквартирanta“ ми, който беше със счупен таз. Той ми „зае“ очите си, управлявайки ме, докато бутах количката, а аз допринасях с крака и ръце. Отидохме до парка на болницата и до-

ри стигнахме до лавката. Шегувахме се: „Ако вземеш двама ни, ще имаш всичко необходимо, за да си направиш един нормален човек“. Състоянието на безпомощност, в което се намирах, ме принуди да уча всичко на ново: от движенията, основните възприятия и комуникационни умения, както и новата професия, състояща се в това как да намеря собственото си място сред хората, в социалната среда. Предполагах, че ако не успея, щях да бъда обречен на вегетиращ начин на живот и маргинализация.

На всичкото отгоре, инцидентът промени погледа ми върху живота. Имах дузина въпроси без отговори - искаха да знам какво се е случило с мен, къде са границите на живота, как живеят хората, какво е духовност? Трябваше да търся, търся, търся... В книги, сред лечители, йоги, учени... За първи път се сблъсках със специалната (суб)култура на слепите и частично лишени от зрение хора, когато се наложи в търсенето на идеи да потърся „алтернативните си зрения“. Записах се да уча социално дело, въпреки че никога не съм си представял, че мога да работя нещо подобно. По бащина линия произхождам от семейство на техници. Мъжете в семейството ни са били новатори. От страна на майка ми, вратата винаги е била отворена за бездомните и гладните, както и за тези, които се нуждаят от разбиране.

Бях изправен пред нов, непознат свят. Трябваше да уча от ден за ден. Не е лесно да ходиш на училище, преди да се научиш да виждаш чрез звуците и докосванията. Един професор от факултета ме покани да бъда студент-доброволец в летен лагер за деца и младежи с

проблеми с ученето, поведението или други умствени недъзи. На първия лагер съумях да установя добри контакти с 3-4 от тях. Чрез курса през годината, както и с неимоверни усилия, развих подход, чрез който да запомня голям брой хора. Постепенно се превърнах в лидер на деца, колеги, групи от типа „помогни си сам“... Невъзможното се случи. В момента завършвам курса си по психотерапия ЕСП (Европейски Сертификат по Психотерапия). През последните години съм работил като квалифициран терапевт с отделни хора, семейства, както и с хора с недъзи. Ученето се превърна в гориво за душата ми, каквото е храната за тялото ми.

Природата ми върна живота. Постепенно, макар и с трудности, все повече успявам да се утвърдя в официалните среди. А зрението не е единствената ми пречка, неравностойното ми положение е също трудно препятствие. То е като някаква бариера в отношенията между хората, която се издига от съмнения, страх и предразсъдъци. Осъзнах, че търпението е един от най-добрите отговори срещу такива бариери. Опитвам се да давам на себе си и другите достатъчно време, така че да можем да се запознаем с потенциала и качествата на всеки от нас. Въпреки че не мога да виждам, правя почти всички неща, от които човек се нуждае в живота. Човек се превръща в „нормален“, когато виждащият човек забрави, че ти не можеш да виждаш. Понякога хората ми казват: „Когато нещата бяха трудни, когато чувствах, че не мога да продължа, се сещах за теб и си казвах: щом Марино може да се справи, напълно редно е и аз да се опитам!“ ■

Dusica Kunaver

Счупената кост зараства по-здро

ID: Участничка в Международния форум на обучението за възрастни в Кнастън Хол, Нортхемптъншир, Великобритания през октомври 2004.

Душица, пенсионирана учителка по английски и руски, е на 67 години. 30 години е преподавала чужди езици в началното училище. Написала е два учебника за допълнително обучение по английски, публикувала е множество статии за образованието. Започва да пише по-сериозно след трагичната смърт на съпруга си. До момента има 60 литературни издания. Основава собствена издателска къща, която издава учебни материали по английски език, книги свързани със словенските народни традиции, както и такива за професионално обучение. За 15 години тя е изнасяла лекции под формата на уникални мотивационни семинари за най-различна аудитория: деца от яслите, ученици от основните училища и

гимназиите, учители, родители, професионалисти, възрастни, възстановяващи се пациенти, библиотеки, старчески домове. Докато е здрава, Душица няма никакво намерение да забавя трескавите си темпове на работа.

У

ченето ме съпровожда във всички сфери от живота ми. Понякога то дори ми служи за убежище. Когато съпругът ми загина в катастрофа с хеликоптер преди 20 години, ученето бе решението на проблемите ми. Не можех да си „позволя“ да тъгувам. Не можех и да затормозявам трите си деца със страданията си. Освен постоянната ми работа се заех и с най-различни почасови работи, а когато имах свободно време - прекарвах го в Националната библиотека, сред етнографските книги. Все още не си и помислях, че някога бих могла да напиша книга. Започнах да си водя бележки и да правя извадки в огромни количества. Това бе отчасти логическо продължение на живота, който водехме със съпруга ми. Винаги печатахме нещо, пишехме статии, особено относно нашата експедиция до Хималаите. Той е водил шест словенски алпинистки експедиции до най-трудните скали в Хималаите.

Ученето е основен компонент от живота ми, който води до кариера, място в живота, удовлетворение, самочувствие, добра представа за себе си и още много неща. Водя се от най-първично любопитство, често срещам много препятствия по пътя си - почти нищо не може да повали вековен дъб, но фиданките се кършат и чупят, дори и при най-лек ветрец. Детството ми не беше леко - войната и последиците от нея. Когато започнах образованието си, исках да уча етнография, но в семейство с три деца, бе немислимо родителите ни да могат да си позволят обучението и на трима ни.

Започнах работа в компания-износител и учех задочно английски, който ми беше необходим в работата. Но аз исках да стана учителка - нещо, за което просто съм родена. Щастлива съм зад катедрата. Дори и днес, след почти 40 години, все още обичам да преподавам, макар че не постигнах съвсем лесно тази професия. През цялото време учих задочно.

Ученето е необходимо през целия живот. То включва не само учебни материали, но също и комуникиране с други хора. Последното е дори по-важно за учителите, отколкото при други професии. Веднъж, когато учениците ми ме нараниха толкова много, че излягах разярена от класната стая, затръшвайки вратата зад себе си, преглъгнах сълзите си и изпитах един от тези горчиви моменти, от които нито един учител не може да се спаси. „Върнете се обратно в час, г-жо“ - чух глас зад мен - „Вече ги успокоих!“. Роби бе едно от най-пакостливите момчета в класа. Гласът му бе покровителствен, но и приятелски настроен, нещо, което не бях забелязвала у него преди. Последвах го тихичко обратно в класната стая. Той отвори вратата и я задържа, за да вляза - така, както го бях научила в един от часовете. Когато влязох в стаята, всички ученици стояха кротко, без да казват и дума. Обърнах се към черната дъска, където с големи букви пишеше:

ОБИЧАЙТЕ НИ.

„Но аз ви обичам, ученици мои!“ - изревах. Казахме вълшебната думичка, всеки по свой собствен начин. Нямахме победители и загубили, но в класната стая, ко-

ято току що бе претърпяла погром, се завърнаха топли слънчеви лъчи. Колко много имах да науча от децата! Това бе най-добрата професия в света.

Третата възраст в живота довежда човек до нови предизвикателства. Две неща стават приоритетни: патриотизма плюс образованието. Всеки път, когато говоря в старчески дом, винаги се изправям пред следната ситуация: когато пристигна, хората седят с нежелание и предпазливост. Обикновено започвам с това какви са

били различните сватбени обичаи, като тези в Гореняска например. Тогава започвам да виждам как очите им се озаряват, как повдигат главите си, и започвам да обяснявам какви са били сватбите по тези села... пеем народни песни и изведнъж песните започват да отекват из цялата стая, а когато забравя думите, някой знае друга, друг - трета версия... и така изведнъж получаваме частичка национално съкровище. Всичко това трябва да бъде публикувано, записано и запазено през годините... Остават ни още пет, може би десет години, и това поколение ще си замине. Ще сме загубили

последното поколение, живяло живота на старите словенски селца.

Колкото повече работя, толкова повече съм способна да направя. Колкото повече науча, толкова повече ще съм способна да предам. Толкова съм се привързала към това, че просто не мога да живея по друг начин. В момента би било много трудно да бъде спрян този механизъм. Докато съм здрава, докато мога да се справям с всичките си задължения, аз също не бих желала да го спирам. Работата подсилва и възстановява здравето, прогонвайки враждебните чувства. Пенсионирането изобщо не означава край на всичко, по-скоро на него може да се погледне като на начало на нещо ново. Този период разкрива нови хоризонти. Когато се пенсионираш, неща, които поради някаква причина не си съмнявал да направиш преди, успяват да видят бял свят. В момента организирам дебати на най-различни места, пиша етнографски и образователни книги, които издавам сама. До момента това е довело до над 60 отделни

литературни произведения. Да публикуваш сам означава и да се научиш как да изпълняваш собствените си планове, независимо от препятствията. От всички мои планове, най-много бих желала да направя филм за Хималайската експедиция, ръководена от съпруга ми Алекс. Моментът е подходящ и и трябва да го осъществя.

Някои пенсионери се чувстват като опитни майстори, които желаят да научат младото поколение на най-различни неща.

Други чувстват, че трябва да се оттеглят, след като цветовете им са спрели да цъфтят. Възрастните хора трябва да имат правото да напътстват, което означава свободно да предават опита си на по-младите. Ние продължаваме да се учим един от друг. Като възрастни хора, имаме също много какво да научим от по-младите. Особено днес, в епохата на електронните технологии,

често явление е внуците да обучават бабите и дядовците си. Без децата или внуците ми, понякога се чувствам наистина изгубена пред компютъра си. ■

ИНТЕРВЮ/РЕДАКЦИЯ:

Petra Javrh

ПРЕВОД:

Amidas, inc.; думите на Грегорчич са преведени от Alan Duff

СНИМКИ:

Личен архив

НАЦИОНАЛНА ИНСТИТУЦИЯ:

Slovenian Institute for Adult Education

НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТОР:

Zvonka Pangerc Pahernik

ШВЕЙЦАРИЯ

*Lernen ist wie Rudern gegen den Strom.
Sobald man aufhört, treibt man zuruck*

*Ученето е като да гребеш срещу течението.
В момента щом спреш, то те връща назад*

(Benjamin Britten)

Laurenz Wirz

Дърводелец учи икономика

Като независим дърводелец и единствен източник на доходи за шестчленно семейство, трябваше да призная, че честите ми здравословни проблеми щяха бързо да превърнат работата ми като дърводелец в невъзможна. Финансовият натиск и определени срокове, с които трябваше да се съобразявам, ми оставяха само една възможност: напред. Много бързо реших, че искам да уча икономика, както и да получа квалификация като преподавател по икономика. Знаех, че ще е трудно, тъй като все още ръководех собствения си дърводелски бизнес в провинцията, но след четири години се дипломирах. През тези години имаше много възходи и падения: счупих и двата си крака по време на курса, поради което не успях да спазя един

срок. Семейството ми помагаше, когато имаше възможност. Друг основен проблем по време на обучението ми бе финансовият - свързването на двата края, но кантонът и градът ми помогнаха да ми бъде отпуснат възможно най-високия заем. Един от бившите ми работници ми зае пари, без да ми иска лихва.

Освен това получавах голяма подкрепа от лекторите си.

В момента съм учител, благодарен съм на всички, които ми помогнаха, както и на себе си, затова че със зъби и нокти успях да си проправа пътя. ■

Maria Bamert-Widmer

Жена, тръгнала по собствен път

Какво прави жена, която е била майка и домакиня в продължение на 20 години? Когато няма официално призната професионална квалификация? Когато хората около нея намират положението ѝ за нормално? Отговорът е, че тя сама трябва да проправи собствения си път. Така и направих. Пътят бе неравен, изморителен, костваше ми много, но накрая ме доведе там, където желях. Първоначалното ми образование бе като за мощник по пощенски операции, което не бе официално признато. Когато се опитах да се върна на пазара на труда след 20 години, осъзнах, че няма да стигна далече без стабилна подготовка.

Събрах всичките си сили и смелост и на 40 години по-

лучих диплома за мениджър по продажбите. Истинската ми цел бе да обучавам други възрастни, затова продължих с образователните курсове, докато станах преподавател на възрастни.

Новооткритата самоувереност, която получих от допълнителните ми образователни курсове, ми помогна да придобия финансова независимост. Освен това все повече се приближавах до постигане на целта си: заминах за САЩ, където получих образование за квалифициран инструктор. ■

ИНТЕРВЮ/РЕДАКЦИЯ:

Ruth Jermann

СНИМКИ:

Hugo Neuhaus

НАЦИОНАЛНА ИНСТИТУЦИЯ:

Swiss Federation for Adult Learning (SVEB)

НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТОР:

Ruth Jermann

Learning isn't a solitary road... there are always others to travel with

Ученето не е самотно пътуване. Винаги още някой идва с тебе

Ripon project, York (Adult Learners' Week European Social Fund Group Award Winners, 2005)

Chris Fairgrieve

Участник в Международния форум за образование на възрастни в Кнастън Хол, Нортхемптъншир, Великобритания през Октомври 2004.

ID: Крис е свързан с местното бюро по образование за възрастни и студентската асоциация, както и с шотландското партньорство за обучение за възрастни. Интересува се от проектите за образование за възрастни, както и от възможностите за осъществяването им.

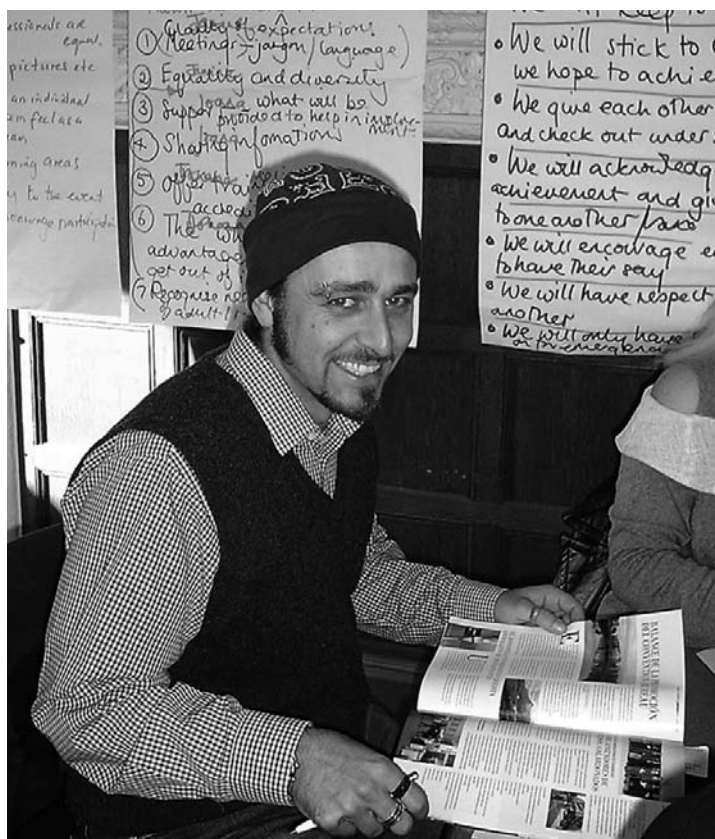
Историята ми започва с незабележително и съвсем праволинейно преминаване през основното училище и гимназията, чак до университета, където получих бакалавърска степен по екология и управление на околната среда. След това придобих и докторска титла по екология. Ка-то ученик имах късмета в рамките на предоставените ми възможности да се изправя пред задачата да уча с ентузиазъм, постигайки успех във всяко начинание, с което се захванех. Това обучение ме отведе от родното ми място „в границите“ на Южна Шотландия през Единбург та чак до Северо-западна Уганда, където работих за природния резерват Будонго. По време на пътуването ми из дебри-те на учението, пред мен се откриха аспекти от живота,

които никога не съм си представял, че ще изпитам. Придобих голяма увереност и значително повиших възможностите си за изграждане на кариера. Ако нещата вървяха толкова гладко, колкото и преди, сега вероятно щях все още да работя в сферата на опазването на околната среда в някоя далечна тропическа гора, прилагайки всичките си придобити знания. Не всичко обаче продължи по план. Завърших дисертацията си в Шотландия (1994-95 г.) и тогава, за да продължа нова връзка, се преместих в Амстердам. Там имах достатъчно време за себе си, докато чаках партньорката ми да завърши университетското си образование. Преживях, вършейки нискоквалифицирана работа в един бар, а по-късно и като бояджия и декоратор в четириетажна къща, която се ремонтиреше. По това време не бях неблагодарен за

това, което бях постигнал и заради позицията, в която се намирах, но все пак се чувствах обезкуражен, без ясен път в живота, изправен пред необходимостта да взема някои важни решения, свързани с бъдещето ми.

В сравнение със спокойния, относително предварително определен курс в живота ми до тогава, аз започнах да затъвам, а с пропадането на връзката ми и с все по-нарастващия стереотип за използване на наркотици изпаднах в нещо, което може да бъде наречено психическо съгресение. Когато се върнах от Амстердам в Шотландия през 1997 ми беше поставена диагноза

„тежки психически проблеми“ и се почувствах напълно отхвърлен от нормалния живот. Безработен, депреси-

ран и страдащ от умерена психоза, аз бях жалко подобие на себе си.

Докато времето течеше и възможност след възможност непрекъснато ме подминаваха, докато се намирах в моя откъснат и несигурен свят, лека-полека открих, че всички контакти, ентузиазъм и възможности за връщането ми и продължаването на изграждане на кариерата ми, постепенно изчезват. Опитвах се неуспешно да си намеря работа, всеки път, щом състоянието ми го позволяваше. Често работех каква да е работа, просто за да отбележа частичен прогрес, но напусках или бивах помолен да напусна, поради влошаване на здравето ми. Накратко, опитът натрупан през годините на образованието ми, качеството на живота и възможностите, които държах в ръката си, се бяха превърнали в прах, отнесен от вятъра на недоволството.

Какво се случи с мене от тогава? Ами, чрез контактите ми с организацията „Помощ в първите моменти“, която помага на хора с психични проблеми да се върнат отново към работата си, се заех с доброволчески труд в поддръжка на паркове, озеленяване, бояджийство и декорация. Това стабилизира завръщането ми към работата и ми помогна да науча за здравните проблеми, които аз и всички тези други хора имахме. Освен това опитах да реконструирам живота си с помощта на тази организация, както и чрез практикуване и прилагане на наученото в нови и вече съществуващи предизвикателства. През 2001 година имах щастието да бъда нает за

краткосрочен период като ръководител на наблюдения над язовците в Глоучестършир, а по-късно и за две три-месечни пътувания до Уганда, където бях учил за докторантурата си. В допълнение към това, продължих да се улавям, че пиша поезия, като по този начин изразявах мислите и чувствата си, а това доведе до живия ми интерес да стана креативен творец. По-късно, чрез колега в организацията, бях представен на Wendy Ball, BALSА (Borders Adult Learners and Students Association), както и на сегашните ми колеги, които се занимаваха с уреждането на BALSА в първите дни на организацията. Оттогава продължавам да участвам в BALSА, изграждайки връзки с Шотландското партньорство за образование за възрастни.

През тези по-добри за мен години открих бавното, но неумолимо завръщане на увереността ми в най-различни сфери, вариращи от прозаичното до проникателното, от тривиалното до предизвикателното. Всъщност, когато се разболях, аз не изгубих способностите си да уча или способностите, които ученето ми бе дарило, а просто трябваше да преоткрия кои от нещата, на които се бях научил, можех да използвам в различни ситуации. Получи се такъв тип ситуация, в който аз се учех как да живея всеки ден, как да преодолявам проблемите си и отново да оценявам преживяванията си. В момента се справям с живота, водейки богато и многообразно съществуване, насочвайки силите си в посока да стана писател. ■

Janine Wakeman

Участничка в Международния форум за образование на възрастни в Кнастън Хол, Нортхемптъншир, Великобритания през Октомври 2004.

ID: Джанин е член на Форума на учащите се от Уоркшър от две години насам. Участва в провеждането на проверки из различни библиотеки, с цел установяване доколко достъпни са те за различните групи хора: млади майки, инвалиди, хора с необходимост от ограмотяване и хора с намалено зрение.

Когато ходех на училище, другите ученици ме тормозеха, но аз се прибирах вкъщи, без да казвам на никого, тъй като ме беше срам, че имам проблеми с ученето. Когато бях в 11-тата година на обучението си в училище, открих че имам дислексия. Поради тормоза не можех да се концентрирам в училище и вкъщи, защото ме беше страх да поискам помощ. Смятах, че всички ще ме помислят за глупава, понеже не разбирах. Причината, поради която продължих и получих помощ бе, че ми беше дошло до гуша от хората,

отнасящи се с мен като с чувал картофи. Един ден откачих (изтървах си нервите) пред семейството ми и тогава осъзнах, че ако поискам, щях да получа помощта, която ми беше необходима, за да подобря себе си и да успея да си върна позагубената самоувереност. Когато срещнах партньора си, аз му помагах да се завърне пълноценно в живота. А той ме посъветва, че трябва да започна да уча, за да мога да получа необходимата квалификация и работа, както и че трябва да гледам предимно себе си, а не другите.

Когато учех, винаги получавах голяма доза самоувереност и започвах да се чувствам по-добре в кожата си. Освен това загубих и срамежливостта си по време на презентациите, които имах (пред оценяващи). Правила съм презентации пет пъти. Станах също така и по-уверена в изказване на собствено си мнение гласно.

Не бих променила това, което бях, защото всичко изисква време и търпение, за да бъде научено и на човек му е необходимо време, за да придобие достатъчно самоувереност.

Успях да получа сертификат за завършено професионално образование. Когато започнах работа в Принси

Тръст, заех място в Hatters Space. Първоначално работех по 15 часа, а после и по 30 часа седмично. Получих сертификат за оказване на първа помощ. Това промени живота ми, защото получавах повече уважение от хората и повече възможности в живота. Започнах да уча английски в Барнзли Корт, Агърстоун. Учех синоними и граматика и това ми вдъхна сили да продължа и да се явя на CLAIT (компютърна грамотност и информационни технологии) курс, както и на математика с Connexions. Започнах работа в библиотеката в Агърстоун. Целта ми е да продължавам да се обучавам и квалифицирам. Смятам, че всеки с проблеми с ученето може да получи помощ, точно както аз получих такава. ■

СНИМКИ:

Chris Fairgrieve - Sue Duffen
Janine Wakeman - Nuneaton Evening Telegraph

РЕДАКЦИЯ:

Francisca Martinez

НАЦИОНАЛНА ИНСТИТУЦИЯ:

National Institute of Adult Continuing Education

НАЦИОНАЛЕН КООРДИНАТОР:

Francisca Martinez

International Adult Learners' Week in Europe (IntALWinE) and the First International Adult Learners' Forum

Международни дни на ученето в Европа и първи Международен форум за образование на възрастни

След като Европейската комисия прие предложението за регионална мрежа на Фестивалите на ученето в 13 европейски държави, осъществени и координирани от Института по образование на UNESCO, след края на 2003 г. координаторите на фестивалите на ученето започнаха своята работа в мрежа. По време на публикацията (Май 2005) първоначалният брой на партньорите, между които са Австрия, Белгия, България, Кипър, Естония, Финландия, Исландия, Литва, Холандия, Норвегия, Румъния, Словения и Великобритания нарастна и сега включва партньори от Унгария, Испания и Швейцария.

Основната цел на Международните дни на образованието за възрастни в Европа е да покажат значението и да дадат стимул на фестивалите на ученето като мобилизиращо и защитно средство за изграждането на демокрацията. Тъй като учащите се възрастни са основното в обучението, една от задачите е да им се предостави възможност да изразят своите нужди и вдъхновения, както и да им се помогне да развият политики и програми, с цел задоволяване на потребностите им в областта на образованието.

За да оформи и развие тази идея, Институтът по образование (UIE) работи предимно с Националния институт за продължаващо образование за възрастни (NIACE), който е партньорът от Великобритания в мрежата и притежава голям опит в това как учащите и потенциалните такива могат да съдействат активно за решенията и планирането в сферата на предоставяне на образование за възрастни. UIE и NIACE също си съдействат много тясно с мрежа от партньори от Норвегия и Словения, а всички останали партньори дават своя принос.

Във Великобритания

Във Великобритания форумът на образованието за възрастни започна като празненство за учащите, които бяха номинирани за награди по време на ежегодния фестивал *Седмици на обучението за възрастни*. Под динамичното председателство на един от тези учащи, малката група превърна идеята за празненство в наци-

онална платформа за Гласа на възрастните учащи се. С помощта на NIACE тази група, която стана известна като Национален форум за образование на възрастни, до момента е организирала множество мероприятия за обучаващи се и предоставящи обучение, а освен това даде възможност избрани от учениците представители да заемат места в комитети по националната политика.

... и в международен план

В рамките на *Международните дни на ученето в Европа* NIACE организира форум за учащи от различни националности в Кнастън Хол, Нортхемптъншир, между 4 и 6 октомври 2004. Всички от партньорската мрежа номинираха по един учащ се от всяка държава. Двама опитни помощници, Сю Дъфин и Вал Сондърс, ги наставляваха по време на сесиите и дискусиите, проведени на този международен форум.

Целите на *Международния форум за образование на възрастни* в Европа бяха учащите да могат:

- да споделят преживяванията си от гледната точка на учащи по въпросите на професионалното ориентиране и консултиране;
- да подобрят качествата си като

- членове на даден екип или група (създаване на увереност; презентационни умения и умения за слушане);
- да изложат препоръки към професионалистите и определящите политиката, така че учащите да бъдат включени в процеса на обучение и консултации;
- да изследват възможните варианти за бъдещо сътрудничество между учащите в местен, национален и международен план; и
- да послужат - на по-късен етап - като мултипликатори и инициатори на първите стъпки за изграждане на Форум на възрастните учащи във всяка отделна държава.

Форумът бе първата международна среща между учащи от различни държави в историята и поради това бе приета с въодушевление от всички участници в нея. Някои от задачите на Форума действително бяха постигнати, докато други все още трябва да бъдат завършени

или подети в бъдеще, например разпространяването на Форуми за възрастни в страните-партньорки. По случай Международните дни на образованието за възрастни през май 2005, групата отново имаше шанса да се събере и да обобщи преживяното след Форума, както и да обсъди възможностите и конкретните стъпки за продължаване на регионалното и национално разпространение на форуми за образование на възрастни.

Интернет страница за повече информация:
www.unesco.org/www.unesco.org/education/uiic/InternationalALW/IntALWinE.htm ■

Кнустън хол се намира в Adult Residential Colleges Association (ARCA)

Тук двама от участниците в първия Национален форум за образование на възрастни (Англия) разказват своите истории. И Уинифред и Джон бяха представени на Международния форум на образованието за възрастни в Нортхемптън, Англия, през Октомври 2004.

John Gates

ID: През 1998 Джон печели една от индивидуалните награди на Международните дни на образованието. Оттогава той е част от Националния форум за образование на възрастни в Англия и е председател на Уелския такъв.

Работил съм тридесет и пет години за Националния борд по въгледобив, както и за *Британски въглища*. По времето, когато напуснах училище (на 15), ако човек нямаше никаква квалификация, то за него оставаше само едно място, където да отиде - 'долу в мините'. Навлязох в минната индустрия след минно обучение. Това означаваше, че трябваше да стана миньор-въглекопач. Справих се с обучението, но намирах, че лопатите са прекалено тежки (не бях любител на тежкия ръчен труд). Вместо това започнах да работя с винтов ключ (много по-лек), чрез който да се грижа за машините. Работих под земята в продължение на 19 години.

До края на тези 19 години, жена ми постоянно ми повтаряше да си намеря работа над земята, поради опасностите, с които се сблъсках там долу. Подадох молба и получих работа в обучителния център като инструктор и през следващите две години работих там. Именно работата ми в този център издаде необразоваността ми. За да се опитам да оправя ситуацията, започнах да ходя на курс по литература и това постави началото на пътя ми през „О“-нивата, та чак до диплома по хуманитарни науки, издадена от Свободния университет.

През 1984 обучителният център бе затворен. Тогава бе и стачката на миньорите, която продължи 12 месеца. На края на стачката не можех да се примиря да остана извън борда и се преместих на друга работа, която представляваше персонализирани компютърни системи на миньори. По-късно ми казаха, че са ме назначили на работа, поради способността ми да научавам нови неща и да виждам нещата от свой собствен ъгъл.

През май 1998 получих награда, по време на *Дните на образованието*, което ми донесе славата на учащ-шампион. Оттогава към мен постоянно се обръщат организации, предлагащи обучение на възрастни, за да участвам в техните комитети, като представител на учащите, както и на хората, останали без работа, търсейки съвет как да се върнат към обучението си.

Ученето ми доставя огромно удоволствие, а това че продължавам да работя и то не каква да е работа, а такава, която ми харесва, дължа основно на това, което то ми даде.

Преди бях срамежлив, но образованието ми даде увереността да говоря в каквато и да е компания, както и да преподавам в курсове, в които само преди няколко години, нямаше да се запиша като учащ. Това ме кара да се чувствам много по-щастлив и пълноценен като човек.

Сега освен това работя и за *City and Guilds* в областта на модата, имам и сертификата за завършено образование. В момента преподавам бродерия, както в общността, така и в местната църква. Започнах да се занимавам с бродерия, още докато работех като миньор. Това, което започна като хоби, се превърна в страст за мене.

Вече не посещавам часове официално, тъй като нещата, които искам да уча, не се предлагат в околността. Ако искам да придобия ново умение, то обикновено е в сферата на шивашките умения. Постигам много благодарение на образованието си и на това, че опознавам самия себе си, както и поради откриването и срещите ми с хора с качества. Обожавам, когато срещам хора с моето мислене, с които да можем да обменяме опит и да се учим на нови неща.

Фактът, че спечелих наградата от *Международните дни на образованието за възрастни*, отвори пред мене много нови възможности и ми позволи да преслед-

вам целта си да помагам на тези, които току-що започват или се завръщат към образованието си. Смятам, че ученето, започнато поради каквато и да е причина, никога не е загуба на време. Трябва да успеем да втълпим на тези, които предлагат обучение, както и на самите политици, че образованието не е само начин да бъдеш назначен на работно място, а означава и да имаш по-добро, по-здравословно, по-обогатено (не само в материален аспект) ежедневие. Убеден съм, че животът ми и

този на семейството ми щеше да бъде по-беден от материална, здравна и социална гледна точка, ако не се бях върнал към обучението. Често се казва, че хората с по-високо образование са способни да помагат и облагородяват своите общности. Смятам, че обучението в името на доброто на обществото, е също толкова важно, колкото и обучението в името на намиране на работно място, поради което и двете трябва да бъдат възнаграждавани еднакво. ■

Winifred Hignell

ID: *Уинифред е представител на учащите в Изпълнителния борд на NIACE, както и на Форума на политиката на образованието и професионалното ориентиране. Освен това тя е била и представител на учащите в консултантската група на Инспектората по обучение за възрастни.*

Предишният ми опит с ученето бе достатъчен, но постиженията ми бяха на нивото на основните, не по-високи. След като напуснах училище, относително лесно си намерих нископлатена работа, която да не изисква каквито и да е умения - домашна помощничка, работа в магазини, ресторанти, барове и т.н. По това време не виждах необходимостта от по-нататъшно или по-високо образование. Както много други хора като мен, следващата логична стъпка бе да се ожения, да имам деца и да продължавам да работя нископлатена работа на непълнен работен ден, когато ми е удобно и възможно. Поглеждайки назад, няха никакви очаквания или аспирации що се отнася до промяна начина ми на живот. Ситуацията, в която се намирах бе напълно еднаква с хората от социалната ми група.

Когато станах на 33, най-малкото ми дете бе в яслата, общинската служителка от местния колеж дойде у дома да предлага образователни курсове за родители. В рамките на една година, тя идваше веднъж седмично, за да насърчава родителите да посещават и да участват в образователни дейности. Реакцията ми към служителката бе реакция на отхвърляне, тъй като намирах в посещенията елемент на снизхождение. Усещах, че тя счита живота ми за незадоволителен и поради това не ме интересуваше какво имаше да каже. Всички информационни брошури, които ми даваше, биваха изхвърляни на боклука. Подходът ѝ, с цел да вдъхнови родителите, бе да организира въвеждащи сесии, което включваше и уреждане на транспорт за всички родители, които бяха готови да разберат какво може да им предложи местният колеж. Моят интерес, изразен в посещаването на тези сесии обаче, бе изцяло социален и изобщо не възнамерявах да се присъединявам или да участвам в каквито и да е форми на обучение.

По време на тези сесии, бях представена на преподавателката по математика (Мери), която ме накара да почувствам, че образователната атмосфера, която витаеше наоколо не представлява заплаха, и това ме улесни до голяма степен. Чрез подкрепата и окуражаването на Мери бях убедена да се включа в курс за развиване на основни умения, в който се изучаваше английски, математика и информационни технологии.

По време на посещенията ми в местния колеж, границите на моите възможности станаха твърде очевидни и това ме накара да се чувствам уязвима, но въпреки това реализацията, която можех да постигна ме подтикваше да развивам способностите си. Към края на това преживяване, Мери предложи да остана в колежа и да започна следващо ниво, което ме накара да ѝ призная (както и на себе си), че математическите и граматическите ми способности са на много ниско ниво и че съм сигурна, че не мога да получа официална квалификация, а последното, което бих искала е да претърпя провал, като с това исках да подчертая и чувството ми за самоуважение. Мери ме убеди да се срещна с помощник-координатора по образование. Чувствата, които изпитвах по отношение продължаването на курса, бяха смесени. Първо, идеята да се доверя на повече хора, показвайки уязвимостта си, бе обезсърчаваща и второ - това представляваше напускане на зоната на сигурност и навлизане в зона, която стимулира стремежите, под-

чертавайки негативните аспекти от моето ежедневие. Но тази възможност освен това даваше перспектива за напредък, промяна и израстване, което ме насърчи да продължа. Помощник-координаторът по образованието (Бети) препоръча дислектични тестове, които аз направих и открих, че страдам от дислексия. Това бе повратна точка в живота ми, защото сега разбирах, че трудностите, които изпитвах с ученето не са резултат от моето невежество, а от точно определено болестно състояние, което без да осъзнавам бях позволила да попречи на отношенията и общуването ми с хората. Надминавайки всички мои очаквания и благодарение на оказваната ми помощ (напр. допълнително време и персонален преподавател), получих сертификат по английски, математика, право, физиология и здравно образование. Обучението на това ниво и преживяванията от личното ми образователно пътешествие до този връх повишиха самочувствието и увереността ми. Още повече те повишиха самочувствието и увереността на трите ми деца, които разбраха за развитието ми и подсъзнателно и съзнателно се повлияха от моето поведение и постоянство.

„Битките“ около кухненската маса за това кой да изпълзва речника станаха често срещано явление, тъй като трябваше да бъдат писани домашни в строго определени срокове.

По това време се разделих със съпруга си и се озовах в ролята на самотен родител с три деца. Поради това, в някои отношения образованието се превърна не само в академично, но и в емоционално спасение за мен. Подадох молба до местния колеж за постъпване в по-горен курс. Това за мене бе следващата гигантска стъпка в света, от който не съм била част преди. Това не бе лесен напредък в никакъв случай, тъй като този период от живота ми бе емоционален и травмиращ - освен обстоятелствата, в които се намирах в личен план, учебните изисквания на това ниво бяха изтощаващи. Стремехте ми продължаваха да стават все по-високи и с подкрепата и окуражението на семейството ми и преподавателите, съумях да не изпадам в състояние на припряност, а да определя собствени темпове, чрез което придобих самоувереност, която ми позволи да се фокусирам в позитивна насока и това от своя страна стабилизира семейния ми живот.

Колкото повече време отделях за образование, толкова по-наясно ставах с личните си способности и с влиянието, което можех да упражнявам върху по-широк кръг хора. Започнах да ставам мотивирана и активна, чрез което постигнах членство в Асоциацията на родителите и учителите в училището на децата ми и постепенно стигнах до председателското място. Станах лидер на клуб по скаутско движение, инициирах и подготвих местна група юноши, инициирах и създадох местна кредитна общинска банка, спечелих наградата „Хелена Кенеди“ и станах член на Safehaven-групата в местната общност. Резултатът от това въвличане в обществена

дейност, което бе резултат от продължаване на образованието ми, ме доведе до постигане на най-висшата цел, която съм считала за възможна за постигане - бакалавърска титла по философия. В университета станах член на Националния форум за образование на възрастни, който е спонсориран от NIACE (National Institution of Adult Continuing Education). Тази организация наблюдава върху въвеждане на учащите и им вдъхва сили да изразяват мненията си на висок глас.

Първоначално във Форума се включих, след като се срещнах с представител на NIACE (Сю Дъфин). Ентузиазмът на Сю да включи обучаващите се в предлаганото на обучение, ме вдъхнови да засиля активността си на национално ниво. Независимо, че имах някои резерви относно работата си на това равнище, то бе вълнуваща концепция, и идеята да окуража останалите да предприемат тези първи стъпки и да се развиват по пътя на образованието, както направих аз, ми изглеждаше като естествено продължение на кариерата ми.

Освен това станах член и на консултантската група на Националния инспекторат по образованието на възрастни (NAI). Тази организация инспектира всички, които осигуряват образование в Англия и прави мониторинг и оценка на стандартите в рамките на тази образователна система. Въвеждането ми в NAI се счита за нов подход на ръководство, с цел учащите да имат представител като напълно интегриран член, който е в състояние да работи за промени. Естеството на моите задължения се промени изцяло - от обект към субект на трансформация, както във вътрешен така и във външен аспект.

Моята трансформация ме доведе до придобиването на ново чувство за принадлежност, да бъда активен член на обществото, което на свой ред започва да трансформира концепцията за възрастните учащи в посоката на една активна позиция, поставяйки техните потребности на централно място във всяка организация, която предлага образование и обучение.

Погледът ми върху живота след като се върнах към обучението бе малка „революция“ не само за мен и децата ми, но и за по-широкото общество, включително и Форума за обучение на възрастни, който постепенно се превърна в Национална мрежа за образование на възрастни. Чувствам, че моят принос чрез дейността ми в сферата на образованието ми дава чувство за стабилност, равновесие и пълноценност, което въздейства и на останалите хора.

Единственото, което бих желала да видя в бъдеще, е учащите да имат постоянен активен представител във всяко ниво в йерархията на организациите, предлагащи обучение, за да е сигурно, че учащите ще останат първи по значимост. ■

ΠΑΡΤΗΒΟΡΙ ΠΟ ΠΡΟΕΚΤΑ

International Adult Learners' Week in Europe (IntALWinE) - Partners and Contacts

FINLAND

Eeva-Inkeri Sirelius
Finnish Adult Education Association (VSY)
Annankatu 12 A 15
00120 Helsinki
Finland
eeva-inkeri.sirelius@vsy.fi

BELGIUM

Kathleen Huet
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Hendrik Consciencegebouw - 7CO4
Koning Albertlaan II-iaan 15
1210 Brussels
Belgium
kathleen.huet@ond.vlaanderen.be

HUNGARY

Eva Zsofia Fesztbaum
Hungarian Folk High School Society
Puskin Utca 12
Budapest 1088
Hungary
zsofi@nepfoiskola.hu

BULGARIA

Maria Todorova
Sofia Office of the Institute for International Cooperation/German Adult Education Association
Ul. Knjaz Boris I 147
1000 Sofia
Bulgaria
todorova@iizdvv-bg.org

ICELAND

Gyda Drofn Tryggvadottir
EDUCATE - Iceland
Grensavegur 16a
108 Reykjavik
Iceland
gyda@mennt.is

CYPRUS

Klitos Symeonides
Cyprus Adult Education Association
PO Box 24019
Nicosia
Cyprus
klitossy@cytanet.com.cy

LITHUANIA

Vilija Lukosuniene
Lithuanian Association of Adult Education
Gelezinio vilko 12-440
Vilnius
Lithuania
lssa@takas.lt

ESTONIA

Sirje Plaks
Association of Estonian Adult Educators ANDRAS (AEAE)
Valge 10
Tallinn 11413
Estonia
sirje@andras.ee

NETHERLANDS

Annelies Dickhout
CINOP
Postbus 1585
5200-BP Den Bosch
Netherlands
aDickhout@cinop.nl

Voksenopplæringsforbundet

NORWAY

Berit Mykland
Norwegian Association for Adult
Education
PO Box 560 Sentrum
0105 Oslo
Norway
berit.mykland@vofo.no

SWITZERLAND

Ruth Jermann
Swiss Association for Adult
Education SVEB
Oerlikonerstrasse 38
8057 Zurich
Switzerland
ruth.jermann@alice.ch

ROMANIA

Ileana Boeru
Universitatea Populara Bucuresti
Bd. Nicolae Balcescu 18
Bucaresti Sector 1
Romania
updalles@pcnet.ro

UNITED KINGDOM

Francisca Martinez
National Institute of Adult
Continuing Education (NIACE)
Renaissance House
20 Princess Road West
Leicester LE1 6TP
United Kingdom
sica@niace.org.uk

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

SLOVENIA

Zvonka Pangerc Pahernik
Slovenian Institute for Adult
Education (SIAE)
Smartinska 134a
1000 Ljubljana
Slovenia
Zvonka.Pangerc@acs.si

UNESCO

Bettina Bochynek
UNESCO Institute for Education
Feldbrunnenstraße 58
20148 Hamburg
Germany
b.bochynek@unesco.org

Federación Española de Universidades Populares

SPAIN

Isabel Garcia-Longoria
Serrano/Montserrat Morales
Corraliza
Federacion Espanola de
Universidades Populares
c/ Los Madrazo 3, 1º
28014 Madrid
Spain
info@feup.org